

EVALUATIE NATIONAAL JEUGDDEBAT

- eindrapport -

dr. M. Gemmeke
dr. S.W. van der Ploeg
drs. J.T. Schmidt

Amsterdam, 7 maart 2002
Regioplan publicatienr. OA-264

Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt
Leidsegracht 105-a
1017 ND Amsterdam
Tel.: 020 - 6253377
Fax: 020 - 6236191

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan
Onderwijs en Arbeidsmarkt B.V. in opdracht
van het Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

1	Inleiding.....	1
1.1	Achtergrond van het onderzoek	1
1.2	Onderzoeksvragen	3
1.3	Leeswijzer	5
2	Onderzoeksopzet	7
2.1	Dataverzameling.....	7
3	NJD volgens jongeren.....	11
3.1	Achtergrondkenmerken jongeren	11
3.2	Politieke betrokkenheid	14
3.3	Bekendheid en waardering NJD.....	16
3.4	Conclusie: waardering en effect NJD volgens jongeren	22
4	NJD volgens deelnemende politici	25
4.1	Inleiding.....	25
4.2	Verkleinen van kloof jeugd en politiek.....	25
4.3	Vergroting invloed jeugd	26
4.4	De effectiviteit van het NJD.....	27
4.5	Waardering, voortzetting en verbeteringen	29
5	NJD volgens gemeente en provincie.....	33
5.1	Inleiding.....	33
5.2	Het jeugdparticipatiebeleid binnen gemeenten en provincies	33
5.3	Bekendheid met het Nationaal Jeugddebat.....	37
5.4	Waardering en effecten van het NJD	39
5.5	Het NJD in de praktijk	42
5.6	Conclusies.....	46
6	Conclusie	47
	Literatuur	53

Bijlagen		55
Bijlage 1	Vragenlijst jongeren.....	57
Bijlage 2	Schaalanalyse (Mokkenschaa) politieke betrokkenheid jongeren.....	67
Bijlage 3	Steekproef en weging steekproef gemeenten.....	69
Bijlage 4	Itemlijst interview beleidsmedewerkers provincie en gemeenten met (I) en zonder (II) jeugdparticipatiebeleid.....	71
Bijlage 5	Itemlijst interview bewindsliden, kamerleden en voorzitter Tweede Kamer	79
Bijlage 6	Overzicht resultaten van zes jaar Nationaal Jeugddebat.....	81

VOORWOORD

Voor u ligt het verslag van een evaluatieonderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van de directie Jeugdbeleid (DJB) van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De vraag die hierbij centraal stond was of het Nationaal Jeugddebat een bijdrage levert aan het verkleinen van de kloof tussen jongeren en de politiek.

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode oktober 2001 - januari 2002 en is mogelijk gemaakt door de medewerking van een groot aantal respondenten. Bijzondere dank gaat daarbij uit naar de jongeren, de Kamerleden, de bewindslieden en de beleidsmedewerkers binnen gemeenten en provincies. Zonder hun bereidheid ons te woord te staan was dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Vanuit het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is het onderzoek begeleid door de heer G. Rietveld (Ministerie van VWS). Bij de start van het onderzoek heeft ook mevr. M. Hueber een coördinerende rol gespeeld. Daarnaast hebben de (andere) leden van de begeleidingcommissie een bijdrage geleverd aan het onderzoek: mevr. H. Blomberg (Ministerie van Justitie), dhr. P. van Heek (Nationale Jeugddebat), mevr. E. Kaya (Ministerie van BZK), mevr. I. Roeland (Tweede Kamer) en de heer F. Speerstra (Nationale Jeugdraad). Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Mireille Gemmeke
projectleider

1 INLEIDING

Sinds 1995 wordt in de Tweede Kamer eenmaal per jaar het Nationaal Jeugddebate (NJD) gehouden. De organisatie ervan is sinds 1999 in handen van de Stichting Nationaal Jeugddebate (SNJD). Daarin zijn de landelijke jeugdorganisaties, koepels en ondersteuningsorganisaties vertegenwoordigd. Bij de oprichting van de stichting (in 1999) is een meerjarensubsidie verstrekt en is de afspraak gemaakt dat rond het zevende NJD (in april 2002) een evaluatie plaats zou vinden. De evaluatie is bedoeld om een besluit te kunnen nemen over de toekomst van het NJD. Centraal daarin staat een eventuele voorzetting van het NJD in de komende jaren en de vorm waarin dat zou moeten. De directie Jeugdbeleid (DJB) van het Ministerie van VWS heeft in verband met deze geplande evaluatie Regioplan opdracht gegeven een evaluatieonderzoek uit te voeren naar het Nationaal Jeugddebate.

In dit rapport doen wij verslag van het evaluatieonderzoek. Voordat wij echter de resultaten van het onderzoek presenteren, gaan wij in dit inleidende hoofdstuk allereerst in op de voor het onderzoek relevante achtergrond (de opzet van het Nationaal Jeugddebate). Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een leeswijzer, waarin de opzet van het rapport beschreven staat.

1.1 Achtergrond van het onderzoek

Sinds enige jaren vormt de (vermeende toenemende) kloof tussen burger en politiek een belangrijk punt van zorg. Burgers zouden het vertrouwen in politici hebben verloren en de politieke belangstelling zou afnemen. Met name de afnemende opkomst bij verkiezingen wordt veelal aangegrepen om de dalende politieke betrokkenheid van burgers aan te tonen (Arends et al. 1997). Er zijn echter kanttekeningen te plaatsen bij de veronderstelling dat politieke betrokkenheid van burgers afneemt in de zin van het volgen van het politieke debata, het volgen van het nieuws en dergelijke. Eerder is het zo dat nieuwe media (televisie) de plaats van oude media (krant) als relevante informatiebron overnemen. Het toenemend opleidingsniveau van burgers gedurende de afgelopen decennia heeft bovendien gezorgd voor een stijgend informatieniveau van burgers over politiek (Dalton 1988; Arends a.w.).

Jongeren zijn over het algemeen minder politiek actief dan volwassenen en vertonen een wat lagere politieke belangstelling. Dit is niet iets van recente datum. Naarmate de leeftijd vordert, komt de politieke participatie en interesse op een hoger niveau te liggen. Uit onderzoek blijkt niet dat huidige generaties jongeren minder politiek betrokken zijn dan oudere generaties (Arends a.w.; Van der Eijk en Van der Brug a.w.). Dat neemt niet weg dat het van belang blijft de politieke belangstelling van jongeren te stimuleren, aangezien juist de periode

van 12-18 jaar zo belangrijk is voor het proces van politieke socialisatie (Gemmeke 1998, Wittebrood 1996).

Het NJD is een heel zichtbare vorm van politieke jeugdparticipatie. Jeugdparticipatie in het algemeen kan gezien worden als een instrument waarbij jeugdigen zelf invloed kunnen uitoefenen op het aanbod van de diensten van maatschappelijke organisaties die werkzaam zijn ten behoeve van jeugd (*Jeugdparticipatie overzicht van initiatieven*, p. 4, Interdepartementale/Interbestuurlijke Werkgroep Jeugdparticipatie). Deze aanpak, waarbij maatschappelijke organisaties rekening houden met de wensen en leefwereld van jonge mensen, is toepasbaar op vele beleidsterreinen zoals veiligheid, leefomgeving, onderwijs, sport, en dergelijke. Jeugdparticipatie kan daarbij op vele manieren gestalte krijgen. Eén van die vormen springt erin het oog: het Nationaal Jeugddebat (NJD). Jongeren gaan in de Tweede Kamer met leden van het kabinet in debat over door hen zelf gekozen onderwerpen. Het betreft de afsluiting van een voortraject van lokale en provinciale debatten door jeugdigen. Het hele proces van het NJD (debat, voorbereiding en voorronden) wordt ondersteund door een interdepartementale werkgroep (VWS, OCW, Justitie, BZK, VROM, SZW, VW, OS). Het is de bedoeling het NJD van een evenement te laten uitgroeien naar een element in een groter proces, waarbij de inbreng van jeugdigen in het beleid serieus wordt genomen.

Het NJD is één specifieke vorm van jeugdparticipatie. De beleidsdoelstelling van het NJD bij de start was driedelig: het verkleinen van de kloof tussen jeugd en (landelijke) politiek (1), het bieden van een mogelijkheid voor inbreng van de jeugd in de landelijke politiek (2) en het stimuleren van lagere overheden om soortgelijke debatten te organiseren of op een andere manier jeugdparticipatie vorm te geven (3). De organisatie van het NJD is sinds 1999 in handen van de Stichting Nationaal Jeugddebat (daarvoor werd de organisatie van het debat door het Ministerie van VWS verzorgd). De Stichting Nationaal Jeugddebat heeft deze driedelige doelstelling enigszins veralgemeniseerd tot 'het politiek maatschappelijk bewegen van jongeren van 12 tot en met 18 jaar en hen zodoende in staat te stellen de politiek te beïnvloeden' (*concept evaluatie NJD VI (2001)*). De stichting ontvangt voor de organisatie van de drie debatten in 2000, 2001 en 2002 een subsidie van 1,8 miljoen gulden (brief aan de Tweede Kamer, 15/6/2001, DJB/APJB-2184937). Per jaar gaat het dus om een subsidie van ongeveer 600.000 gulden. De eerder genoemde interdepartementale werkgroep ondersteunt de stichting bij haar werkzaamheden en ziet ook toe op de naleving van de in het debat gemaakte afspraken en toezeggingen.

Het jeugddebat in de Kamer wordt voorafgegaan door een serie van provinciale debatten waarin de onderwerpen voor het uiteindelijke debat worden bepaald en wordt gekozen welk van de deelnemende jongeren daadwerkelijk aan het nationale debat gaan deelnemen. Waar in de Kamer ongeveer 125 jongeren in debat gaan, nemen aan de 'voorrondes' in totaal naar schatting 300 jongeren van 12-18 jaar deel (volgens opgave van de SNJD zelf). In het debat wordt een aantal moties ingediend en wordt getracht bewindslieden te bewegen tot het doen van toezeggingen. De betrokken departementen sturen ook jaarlijks een brief aan de Kamer

waarin de moties en gedane toezeggingen worden verwoord. Een overzicht van alle onderwerpen en toezeggingen die zijn gedaan in de eerste vijf debatten (1995-1999) laat zien dat met name de ministeries van OCenW en VWS als eerst verantwoordelijke betrokken zijn bij de uitvoering van toezeggingen (op de onderwerpen onderwijs en jeugdparticipatie). Overigens zijn het niet in alle gevallen heel directe maatregelen die worden genomen. Een fors aantal keren gaat het om het versturen van brieven aan bijvoorbeeld scholen of gemeenten (Krikke, 2000).

De Stichting Nationaal Jeugddebat evalueert jaarlijks tamelijk nauwgezet de organisatie van het debat. De SNJD probeert ieder jaar het debat op basis van deze evaluatie te verbeteren. Zo is er bijvoorbeeld specifiek aandacht besteed aan de ondervertegenwoordiging van allochtonen. Door gerichte werving (bijvoorbeeld via huiswerkbegeleiding) bedroeg tijdens het laatste debat (NJD VI, 2001) het percentage allochtonen maar liefst vijftien procent. Omdat het vermoeden bestond dat jongeren veelal hun eigen (individuele) mening in het debat naar voren brengen in plaats van dat zij spreken namens een ‘achterban’ van jongeren, is er bij de voorbereidingen op het debat een ronde van interviews ingelast, waarbij alle jongeren die aan het debat deelnemen een groep van tien leeftijdgenoten moeten interviewen over de onderwerpen die aan de orde zullen komen. Verder baart momenteel de blijvende ondervertegenwoordiging van lager opgeleide jongeren de organisatie zorgen. Bij de werving wordt de nadruk gelegd op het bereiken van jongeren die een VMBO-opleiding volgen of hebben afgerond, als tegenwicht voor het grote aandeel HAVO/VWO-deelnemers.

Ondanks de inspanning die de organisatie levert bij de werving blijft uiteindelijk het directe bereik tamelijk beperkt. De 300 jongeren die jaarlijks deelnemen (inclusief voorrondes) zijn natuurlijk maar een fractie van de totale populatie die uit ongeveer 1,3 miljoen jongeren bestaat¹. In totaal neemt dus 0,2 promille van de populatie aan het debat deel, direct of via een provinciale voorronde. Dat is weinig, als we bedenken dat voor de werving scholen, bibliotheken, jongerencentra worden benaderd, spotjes op de radio worden uitgezonden (Radio 538), persberichten naar regionale pers zijn gestuurd en dergelijke. Toch was dit voor het zesde debat (2001) onvoldoende om genoeg jongeren te interesseren. Daarom hebben coaches en vrijwilligers van de SNJD in hun eigen netwerk nog jongeren weten over te halen om mee te doen.

1.2 Onderzoeksvragen

Bij het vaststellen van de subsidie voor de Stichting Nationaal Jeugddebat is bepaald dat rond het zevende debat een evaluatie plaats zou vinden. Het evaluatieonderzoek moet volgens de aanvraag de nieuwe Kamer, de betrokken departementen en de Nationale Jeugdraad

¹ De 1,3 miljoen 12-18-jarigen betreffen cijfers over 2000 (CBS).

informatie en argumenten leveren op grond waarvan een besluit genomen kan worden over de toekomst van het NJD: *moet het NJD blijven bestaan, en zo ja, in welke vorm?*

Bij de evaluatie moet vooral worden gelet op de oorspronkelijke driedelige doelstelling van het NJD. De opdrachtgever heeft in de aanvraag een lijst met vragen geformuleerd die we als basis hebben gebruikt voor de onderzoeksvragen zoals we die hieronder presenteren. We hebben daarbij de vrijheid genomen om een aantal beperkte wijzigingen aan te brengen. Waar de opdrachtgever een aantal vragen *‘met betrekking tot conclusies en aanbevelingen’* heeft geformuleerd, hebben wij er voor gekozen om deze onder te brengen bij *‘bekendheid, waardering en toekomstvisie’* (dit ook in verband met het feit dat Regioplan uitdrukkelijk niet om een advies wordt gevraagd). De heeft geleid tot de volgende onderzoeksvragen:

Verkleining van kloof jeugd en politiek

1. Heeft het NJD bijgedragen aan verkleining van de kloof tussen de jeugd en de landelijke politiek?
2. Welke succes- en faalfactoren zijn hierbij van belang geweest?

Vergroting invloed jeugd

3. Welke effecten, producten en concrete resultaten heeft het NJD opgeleverd?
4. Heeft het NJD bijgedragen aan vergroting van de invloed van de jeugd?
5. Welke succes- en faalfactoren zijn hierbij van belang geweest?

Stimuleren gemeenten en provincies

6. Welke effecten heeft het NJD gehad op provincies en gemeenten om jeugdparticipatie vorm te geven?
7. Welke succes- en faalfactoren zijn hierbij van belang geweest?

Bekendheid, waardering en toekomstvisie

8. Hoe bekend is het NJD bij jongeren, politici en beleidsmakers?
9. Hoe beoordelen jongeren (deelnemers en niet-deelnemers), politici en beleidsmakers het NJD in het licht van de geformuleerde doelstellingen?
10. Hoe waarderen jongeren (deelnemers en niet-deelnemers), politici en beleidsmakers het NJD in de huidige vorm?
11. Hoe waarderen jongeren (deelnemers en niet-deelnemers), politici en beleidsmakers het NJD ten opzichte van andere vormen van jeugdparticipatie?
12. Zijn jongeren (deelnemers en niet-deelnemers), politici en beleidsmakers voorstanders van het continueren van het NJD in de toekomst en waarom (niet)?
13. Welke suggesties hebben jongeren (deelnemers en niet-deelnemers), politici en beleidsmakers voor een eventuele gewijzigde opzet van het NJD in de toekomst?

1.3 Leeswijzer

Na deze inleiding over de functie van het Nationaal Jeugddebat, zullen we in het volgende hoofdstuk de onderzoeksvragen en methodiek uiteenzetten. In hoofdstuk 3 beschrijven we de houding van de jongeren ten aanzien van het NJD. Vervolgens bespreken we in hoofdstuk 4 de visie van de Kamerleden en bewindslieden. Hoofdstuk 5 gaat in op de resultaten die voortkomen uit de gesprekken die met beleidsmedewerkers jeugdbeleid binnen gemeenten en provincies zijn gevoerd. We besluiten dit rapport met het zesde en concluderende hoofdstuk, waarin we aangeven of jongeren, politici en beleidsmedewerkers vinden dat het Nationaal Jeugddebat in de huidige vorm de kloof tussen jongeren en politiek verkleint.

2 ONDERZOEKSOPZET

2.1 Dataverzameling

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, zijn op vijf manieren gegevens verzameld:

1. deskresearch;
2. gesprekken met sleutelinformanten (VWS, SNJD, deskundigen);
3. schriftelijke enquête onder jongeren (deelnemers en niet-deelnemers);
4. interviews met Kamerleden en bewindslieden;
5. telefonische interviews met beleidsmedewerkers provincies en gemeenten.

Bij het beantwoorden van de vragen is niet gestreefd naar een daadwerkelijke toetsing. Veeleer zijn conclusies getrokken op basis van de veelheid aan gegevens: cijfers, meningen en oordelen, resultaten uit literatuur, et cetera. Hieronder wordt beschreven hoe elk onderdeel is uitgewerkt.

2.1.1 Deskresearch

In de eerste plaats hebben we door middel van deskresearch (schriftelijke) informatie verzameld. Het betreft hier afstudeeronderzoeken en onderzoeksrapporten over het onderwerp (NJD en politieke betrokkenheid van jeugd), jaarlijkse evaluaties van het NJD, relevante beleidsstukken waarin doelen zijn geformuleerd en dergelijke, die als belangrijke achtergrondinformatie dienen. Deze ronde is onder meer gebruikt als input voor de andere dataverzamelingsrondes om daarin meer gerichte informatie te kunnen verkrijgen.

2.1.2 Gesprekken met sleutelinformanten (VWS, SNJD, deskundigen)

In aansluiting op de deskresearch zijn vijf oriënterende gesprekken gevoerd met sleutelinformanten. Drie informanten zijn werkzaam binnen het Ministerie van VWS: twee van hen maken deel uit van de interdepartementale werkgroep die de SNJD ondersteunt en de derde is een voormalig verantwoordelijk ambtenaar voor het NJD. Daarnaast is gesproken met de coördinator van het Nationaal Jeugddebat en met een contactpersoon binnen de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze laatste sleutelinformant heeft ons geïnformeerd over de houding van gemeenten en provincies ten aanzien van jeugdparticipatie en de activiteiten die de VNG organiseert in het kader van het project Lokaal Jeugdbeleid. Met de overige informanten is gesproken om meer zicht te krijgen op de organisatie en de invloed van het NJD.

2.1.3 Schriftelijke enquête onder jongeren (deelnemers en niet-deelnemers)

Om een beeld te krijgen van wat jongeren zelf van het NJD vinden, hoe ze het beoordelen, of ze het kennen en dergelijke, is een vragenlijst aan een deel van deze groep gestuurd. Het doel was om zoveel mogelijk jongeren te bereiken die bekend zijn met het NJD. Wanneer we een doorsnee van de Nederlandse jongeren van 12-18 jaar zouden enquêteren was de verwachting dat slechts een minieme minderheid het NJD zou kennen. Het gevolg zou zijn dat vragen over de toekomst van het NJD, suggesties voor andere inrichting, vergelijking met andere mogelijkheden voor participatie nauwelijks te beantwoorden zijn. Kortom, er zouden zeer veel jongeren moeten worden benaderd, terwijl de opbrengst daarvan gering zou zijn. Om die reden zijn, behalve oud-deelnemers van het NJD, organisaties en jongeren benaderd waarbij we enige maatschappelijke en politieke betrokkenheid verwachtten. Zij waren beter in staat bruikbare informatie voor de evaluatie te verschaffen. In totaal is de vragenlijst aan vier groepen jongeren gestuurd:

1. jongeren die deelnemen of hebben deelgenomen aan een van de NJD's;
2. jongeren die lid zijn van een landelijke jeugdorganisatie, politieke jongerenorganisatie of jongeren milieuorganisatie;
3. jongeren die in de medezeggenschapraden of leerlingenraden van scholen voor voortgezet onderwijs zitten;
4. jongeren die deelnemen aan een jeugdgemeenteraad of jeugdadviesraad in gemeenten.

De jongeren die in de afgelopen drie jaar hebben deelgenomen aan het NJD zijn benaderd via het adressenbestand van de SNJD. In totaal hebben we via dit adressenbestand 552 oud-deelnemers een vragenlijst kunnen toesturen. Daarnaast zijn 1146 vragenlijsten verstuurd aan jongeren in medezeggenschapraden of leerlingenraden op scholen voor voortgezet onderwijs (in totaal aan 573 scholen: twee vragenlijsten per school). Hierbij is gebruik gemaakt van het adressenbestand van Regioplan. Daarnaast is telefonisch contact gezocht met jeugdraden en landelijke jeugdorganisaties, (politieke-, milieu- of overige jongerenorganisaties). Hen is gevraagd een aantal vragenlijsten onder hun leden te verspreiden. In totaal hebben 32 jeugdraden toegestemd in het doorsturen van acht vragenlijsten. We hebben 29 landelijke organisaties bereid gevonden om gemiddeld 13 vragenlijsten door te sturen aan leden die tussen de 12 en 18 jaar zijn. Op deze manier zijn nog eens 846 vragenlijsten verstuurd aan jongeren binnen raden en organisaties.

Tabel 2.1 Respons vragenlijsten jongeren

	Aantal verstuurd	Aantal retour	Respons
Oud-deelnemers NJD	552	186	34%
Jeugdleden	256	58	23%
Jongerenorganisaties (en overige organisaties)	590	133	23%
MR-leden vo scholen	1146	201	18%
Onbekend	-	1	-
Totaal respons	2544	579	23%

In totaal zijn 2544 vragenlijsten verstuurd aan jongeren. De verwachting was dat ongeveer een derde de vragenlijst terug zou sturen. Uit tabel 2.1 blijkt dat de respons lager is dan verwacht (23%). De oud-deelnemers hebben in verhouding de meeste vragenlijsten geretourneerd. Met name de MR-leden van de scholen hebben weinig vragenlijsten teruggestuurd. De vragenlijsten zijn vlak voor de kerstvakantie uitgezet. Het kan zijn dat dit kerstreces ervoor heeft gezorgd dat de vragenlijst niet op tijd kon worden teruggestuurd. De respons van de jeugdorganisaties en -leden is ook laag. Het vermoeden bestaat dat een groot aantal aangeschreven jeugdleden slechts op papier bestaat en niet (meer) actief is. Ook kan het zijn dat het aantal jeugdorganisaties dat de vragenlijst ook daadwerkelijk verspreid heeft, kleiner is dan verwacht. Getracht is de respons van de jeugdorganisaties en -leden te verhogen door via een nabelronde de deelnemende organisaties en leden nogmaals te verzoeken de vragenlijst door te sturen (mits dit nog niet gedaan was). Dit heeft uiteindelijk niet veel meer respons opgeleverd.

2.1.4 Interviews met Kamerleden en bewindsliden

Naast de visie van de jeugd is ook de visie van de politiek op het NJD van belang. Voor de gegevensverzameling onder landelijke politici (Kamerleden en bewindsliden) is echter gekozen voor mondelinge interviews. In overleg met de opdrachtgever is een lijst met mogelijke politici opgesteld die geïnterviewd zouden kunnen worden. Het belangrijkste criterium daarbij was dat zij aan minimaal één van de laatste drie debatten (1999, 2000, 2001) deelgenomen zouden moeten hebben. Daarnaast is gestreefd naar een goede verdeling over politieke partijen, zowel binnen de groep bewindspersonen als binnen de groep leden van de Tweede Kamer.

Bij het afnemen van de interviews is getracht een spreiding te waarborgen over politieke stromingen en thema's. In de interviews met politici is met name gesproken over de functie van het NJD, de perceptie van het effect van het NJD op agendavorming en beleidsontwikkeling, de perceptie op de mogelijkheden van invloed van jeugd op de politiek, de 'kloof tussen jeugd en politiek' en de wenselijkheid tot voortzetting van het NJD en de mogelijke vorm daarvoor.

In totaal hebben we tien politici bereid gevonden mee te werken aan het onderzoek. Naast drie bewindslieden heeft een interview plaatsgevonden met zeven kamerleden. Voor de interviews met de kamerleden bestond de selectie uit een deelnemer aan een recent NJD van elk van de huidige fracties, en daarnaast het kamerlid dat als staatssecretaris van VWS zeven jaar geleden het initiatief tot het Nationaal Jeugddebat nam, plus de voorzitter van de Tweede Kamer, tevens van het NJD. De deelnemers werden geworven via de contactpersonen die van elke fractie bekend zijn bij de Stichting NJD.

2.1.5 Telefonische interviews met beleidsmedewerkers provincies en gemeenten

De laatste vorm van dataverzameling betrof een telefonische interviewronde onder beleidsmedewerkers van provincies en gemeenten. Hiervoor is een steekproef getrokken van 75 gemeenten, verdeeld over vier grootte-categorieën (zie bijlage 3 voor een beschrijving van de steekproef van gemeenten). In de steekproef zijn gemeenten uit alle provincies vertegenwoordigd. Als een gemeente niet aan het onderzoek wilde meewerken, dan hebben wij een andere, qua provincie en inwonertal vergelijkbare gemeente benaderd. Zo zijn in totaal 75 gemeenten gebeld met het verzoek mee te werken aan het onderzoek. Uiteindelijk is met 74 beleidsmedewerkers binnen gemeenten gesproken (door ziekte is een beleidsmedewerker afgevallen).

Met name de kleine gemeenten bleken in deze steekproef ondervertegenwoordigd. Bij de analyses is daarom door middel van een weging een correctie toegepast, zodat de verhoudingen in de responsgroep dezelfde zijn als in de populatie. De aantallen die in de tabellen in dit rapport over gemeenten worden gepresenteerd, zijn dan ook gewogen aantallen. In bijlage 3 wordt de verdeling voor en na de weging getoond.

Daarnaast zijn alle beleidsmedewerkers jeugdbeleid binnen de twaalf provincies benaderd. Eén beleidsmedewerker bleek afwezig tijdens de onderzoeksperiode. In totaal is met 11 beleidsmedewerkers binnen de provincie een interview gehouden. Door het kleine aantal respondenten worden de aantallen die betrekking hebben op de provincie niet in percentages maar in absolute getallen weergegeven (dit in tegenstelling tot de resultaten van de gemeenten).

Tijdens deze gesprekken, die tussen de tien en dertig minuten duurden, zijn we ingegaan op de bekendheid van het NJD en de initiatieven met betrekking tot jeugdparticipatie die naar aanleiding van het NJD zijn ontwikkeld. Ook is gevraagd waarom het NJD op gemeente- of provincieniveau navolging heeft gekregen (of juist niet). De vragen die horen bij deze interviews zijn als bijlage opgenomen (zie bijlage 4: Itemlijst interview gemeenten en provincies).

3 NJD VOLGENS JONGEREN

In dit tweede hoofdstuk wordt het perspectief van jongeren ten aanzien van het Nationaal Jeugddebat beschreven. Om een beeld te krijgen van wat jongeren zelf van het NJD vinden, hoe ze het beoordelen, of ze het kennen en dergelijke, hebben we ruim 2500 jongeren schriftelijk een aantal vragen voorgelegd. In dit hoofdstuk schetsen we eerst het profiel van de jongeren die de vragenlijst aan ons teruggestuurd hebben. Vervolgens beschrijven we hun houding ten aanzien van het NJD. Ook doen we uitspraken over de politieke betrokkenheid van de respondenten. Uiteindelijk gaan we in de conclusie in op de invloed die het NJD heeft gehad op de jongeren.

3.1 Achtergrondkenmerken jongeren

Bijna een kwart (23%) van de 2544 vragenlijsten werd teruggestuurd (zie bijlage 1 voor de vragenlijst voor jongeren). Hierbij onderscheiden we twee groepen: 1. jongeren die lid zijn van de medezeggenschapsraad van hun school, een jongerenorganisatie of die zitting hebben genomen in een jeugdraad en 2. jongeren die zich ooit hebben aangemeld bij de Stichting NJD en die (hoogstwaarschijnlijk) hebben deelgenomen aan de voorronde of het debat zelf. We noemen deze groepen respectievelijk de niet-deelnemers en de oud-deelnemers. In deze paragraaf bespreken we achtereenvolgens de kenmerken van beide groepen en hun politieke betrokkenheid.

3.1.1 Niet-deelnemers

De groep niet-deelnemers bestaat uit evenveel meisjes (50%) als jongens (50%). De gemiddelde leeftijd is zeventien jaar, waarbij de jongste dertien en de oudste vijfentwintig jaar is. De ouders komen bijna altijd uit Nederland (vader 91%, moeder 90%).

Bijna de helft van deze groep bestaat uit scholieren die lid zijn van de medezeggenschapsraad van hun school in het voortgezet onderwijs (tabel 3.1). Iets meer dan een derde van de respondenten is verbonden aan een jongerenorganisatie (34%). De overige respondenten (15%) maken deel uit van een jeugdraad.

Tabel 3.1 Herkomst niet-deelnemers

	N	%
Jeugdraden	58	15%
Jongerenorganisaties (en overige organisaties)	133	34%
Medezeggenschapsraad	201	51%
<i>Totaal</i>	<i>392</i>	<i>100%</i>

De niet-deelnemers zijn hoog opgeleid. Zo volgt meer dan helft (67%) onderwijs op HAVO of VWO niveau (tabel 3.2). Een klein deel van de jongeren volgt een VMBO opleiding (14%).

Tabel 3.2 Opleidingsniveau niet-deelnemers

	N	%
VWO	194	50%
HAVO	73	17%
VMBO	55	14%
MBO	29	7%
HBO	16	4%
Universiteit	9	2%
Geen opleiding	2	1%
Werkt	2	1%
overig	4	3%
<i>Totaal</i>	<i>391</i>	<i>100%</i>

Vervolgens is hen gevraagd of zij op dit moment actief (lidmaatschap of deelname) zijn binnen een jongerenorganisatie.

Tabel 3.3 Lidmaatschap of deelname jongerenorganisatie niet-deelnemers

	N	%
Geen lid van bovenstaande organisaties	140	36%
Jeugdraad	134	34%
Levensbeschouwelijke jongerenorganisatie	75	19%
Jeugdorganisatie (bijv. scouting)	67	17%
Politieke jongerenorganisatie	33	8%
Maatschappelijke jongerenorganisatie	25	6%
Allochtone jongerenorganisatie	5	1%
<i>Totaal</i>	<i>393</i>	<i>100%</i>

Iets meer dan een derde van de jongeren geeft aan *niet* actief te zijn binnen een jongerenorganisatie. Meer dan een derde van de jongeren heeft zitting genomen in een jeugdraad. Daarnaast is een aantal jongeren lid van een levensbeschouwelijke jongerenorganisatie (19%) of een jeugdorganisatie (17%). Bijna niemand (1%) is actief binnen een allochtone jongerenorganisatie.

3.1.2 Oud- deelnemers NJD

Via het adressenbestand van de SNJD hebben we respondenten kunnen aanschrijven die naar alle waarschijnlijkheid ooit hebben deelgenomen aan een voorronde of een debat. Meer dan de helft heeft deelgenomen aan het debat (tabel 3.4). Iets meer dan een derde (34%) heeft alleen deelgenomen aan een voorronde. Het aantal respondenten dat ondanks de aanmelding uiteindelijk niet heeft deelgenomen aan een debat of een voorronde, bedraagt zeven procent. Deze subgroep heeft alleen vragen kunnen beantwoorden met betrekking tot politieke betrokkenheid, leeftijd, opleiding, activiteiten en herkomst.

Tabel 3.4 Oud-deelnemers aan debat en voorronde

	N	%
Deelnemers debat	109	59%
Deelnemers voorronde	64	34%
Geen van beide	13	7%
<i>Totaal</i>	<i>186</i>	<i>100%</i>

Binnen de groep deelnemers is de ruime meerderheid (68%) van het vrouwelijk geslacht. De leeftijd van de respondenten ligt tussen de 12 en 24 jaar. De gemiddelde leeftijd is 16. Evenals bij de niet-deelnemers vormen de HAVO/VWO leerlingen (66%) een meerderheid, (tabel 3.5). Een klein aantal jongeren volgt een VMBO opleiding (5%). De ouders van de oud-deelnemers komen meestal (hoewel iets minder vaak dan bij de niet-deelnemers) uit Nederland (vader 86%, moeder 87%).

Tabel 3.5 Opleidingsniveau oud-deelnemers

	N	%
VWO	81	44%
HAVO	41	22%
HBO	18	10%
MBO	15	8%
VMBO	10	5%
Universiteit	10	5%
Overig	8	4%
Geen opleiding	1	1%
Werkt	2	1%
<i>Totaal</i>	<i>186</i>	<i>100%</i>

Vervolgens is gevraagd of ze op dit moment actief zijn binnen een jongerenorganisatie (tabel 3.6).

Tabel 3.6 Lidmaatschap of deelname jongerenorganisatie oud-deelnemers

	N	%
Geen lid van bovenstaande organisaties	104	56%
Jeugdraad	35	19%
Jeugdorganisatie (bijv. scouting)	22	12%
Politieke jongerenorganisatie	21	11%
Levensbeschouwelijke jongerenorganisatie	21	11%
Maatschappelijke jongerenorganisatie	16	9%
Allochtone jongerenorganisatie	4	2%
<i>Totaal</i>	<i>186</i>	<i>100%</i>

Bij de deelnemers aan het debat is meer dan helft op het moment niet actief binnen een jongerenorganisatie. Als ze wel lid zijn, is dit meestal van een jeugdraad (19%). Iets minder vaak zijn de deelnemers lid van een jeugdorganisatie, zoals bijvoorbeeld scouting (12%), een politieke- of een levensbeschouwelijke jongerenorganisatie (beide 11%). In slechts twee procent van de gevallen gaat het om een lidmaatschap van een allochtone jongerenorganisatie.

3.2 Politieke betrokkenheid

Op basis van de politieke betrokkenheid van jongeren kunnen uitspraken worden gedaan over de mogelijke verschillen die er bestaan tussen oud-deelnemers en niet-deelnemers. Hier kunnen uitspraken gedaan worden over het effect dat het NJD mogelijk heeft op de (politiek) participatiegedrag van jongeren. Ten eerste is gevraagd of ze zouden gaan stemmen. De tweede vraag was of ze denken dat jongeren invloed kunnen uitoefenen op de politiek. Van de niet-deelnemers gaat de meerderheid zeker stemmen als er nu verkiezingen zouden zijn (tabel 3.7). Ook denkt een ruime meerderheid (78%) dat jongeren invloed kunnen uitoefenen op politici.

Tabel 3.7 Stemintentie niet-deelnemers

	N	%
Ik zou zeker gaan stemmen	245	62%
Ik zou waarschijnlijk gaan stemmen	92	23%
Ik twijfel tussen wel of niet stemmen	25	6%
Ik zou waarschijnlijk niet gaan stemmen	23	6%
Ik zou zeker niet gaan stemmen	8	2%
<i>Totaal</i>	<i>393</i>	<i>100%</i>

Ook de oud-deelnemers gaan zeker stemmen (tabel 3.8). Hierbij geven meer jongeren aan dan bij de niet-deelnemers dat zij *zeker* gaan stemmen. Daarentegen denken iets minder oud-deelnemers dat zij invloed kunnen uitoefenen op politici (71%).

Tabel 3.8 Stemintentie oud-deelnemers

	N	%
Ik zou zeker gaan stemmen	140	75%
Ik zou waarschijnlijk gaan stemmen	30	16%
Ik twijfel tussen wel of niet stemmen	11	6%
Ik zou waarschijnlijk niet gaan stemmen	4	2%
Ik zou zeker niet gaan stemmen	1	1%
<i>totaal</i>	<i>186</i>	<i>100%</i>

Vervolgens zijn vragen beantwoord met betrekking tot politieke belangstelling, politiek vertrouwen en politieke intentie (bereidheid tot politieke activiteiten). Deze antwoorden zijn geanalyseerd aan de hand van een schaalanalyse, de zogenaamde Mokkenschaal¹. Deze vorm van schaalanalyse is speciaal ontwikkeld om uitspraken te kunnen doen over politieke betrokkenheid. De antwoorden op een aantal vragen leveren een bepaalde score op. Hoe hoger de score, des te groter de politieke betrokkenheid. Zo hebben de beide groepen jongeren een gemiddeld cijfer gekregen voor alledrie de aspecten: politieke interesse, politiek vertrouwen en politieke participatie (intentie).

Bij het onderwerp Politieke Interesse is gevraagd naar de belangstelling voor politieke onderwerpen: lezen ze over politieke onderwerpen in de krant, kijken ze naar het journaal of actualiteitenprogramma's op televisie? Ook is gevraagd naar de houding van de jongeren tijdens een gesprek over politieke onderwerpen: praten ze mee of luisteren ze alleen?

De politieke interesse van niet-deelnemers (cijfer 6,7) is lager dan die van de oud-deelnemers (cijfer 7,5) (tabel 3.9).

Tabel 3.9 Gemiddeld cijfer aspecten politieke betrokkenheid bij niet-deelnemers en oud-deelnemers

	Niet-deelnemers	Oud-deelnemers
Politieke interesse	6,7	7,5
Politiek vertrouwen	5,4	5,4
Politieke intentie tot participatie	7,3	7,8

Om te achterhalen hoeveel vertrouwen de jongeren hebben in de politiek, is gevraagd om een uitspraak te doen over de volgende stellingen:

- kamerleden bekommeren zich niet om de mening van mensen zoals ik;
- de politieke partijen zijn alleen maar geïnteresseerd in de stemmen van mensen, niet in hun meningen;
- mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de regering doet;
- tegen beter weten in beloven politici meer dan ze waar kunnen maken.

¹ Mokken, R.J. (1971)

Beide groepen geven met een 5,4 weinig blijk van politiek vertrouwen.

Als laatste is de politieke intentie tot participatie getoetst. De jongeren is een aantal activiteiten voorgelegd en hen is daarbij gevraagd of ze denken dat ze daar ooit aan deel zullen nemen (intentie). De keuze bestond uit “zou ik wel doen” en “zou ik niet doen”. De volgende activiteiten zijn voorgelegd:

- plaatsnemen in een jeugdraad;
- deelnemen aan een lokaal (jongeren)debat;
- een handtekeningenactie organiseren;
- met een voorstel naar de gemeente gaan;
- deelnemen aan een demonstratie;
- praten met een minister of Tweede Kamerlid, als die op bezoek gaat bij jongeren in de gemeente;
- naar een lezing of discussiebijeenkomst over een politiek onderwerp gaan.

Hoewel beide groepen met een ruime zeven aangeven dat ze bereid zijn tot politieke participatie, scoort de groep oud-deelnemers iets hoger (7,8) dan de niet-deelnemers (7,3). De groep oud-deelnemers is iets meer bereid tot het ondernemen van politieke activiteiten dan de niet-deelnemers.

3.3 Bekendheid en waardering NJD

3.3.1 Bekendheid en waardering bij niet-deelnemers

De niet-deelnemers is gevraagd naar hun bekendheid met het NJD. Binnen deze responsgroep blijkt de verhouding lager en hoger opgeleide jongeren (VMBO, MBO) anders te zijn dan in de totale populatie. De hoger opgeleide jongeren zijn oververtegenwoordigd. Om een uitspraak te kunnen doen over de bekendheid binnen de totale populatie is daarom (alleen voor dit onderdeel) door middel van weging gecorrigeerd voor opleidingsniveau. Na de weging blijkt een kleine minderheid van de niet-deelnemers (39%) het NJD te kennen.

Degene die bekend is met het debat, heeft deze informatie is in meeste gevallen opgedaan via de media (radio en televisie, krant of tijdschrift). Daarnaast zijn er diverse andere informatiebronnen, zoals valt af te lezen uit de volgende tabel (tabel 3.10).

Tabel 3.10 Hoe zijn niet-deelnemers bekend geraakt met het NJD? N=187*

	N	%
Via radio en televisie (journaal)	48	26%
Via krant of tijdschrift	42	23%
Door een poster, folder, boekje NJD	40	21%
Gehoord van vriend(in)	39	21%
Via jongerenorganisatie of jeugdraad waar ik lid van ben	31	17%
Besproken door een leraar	30	16%
Op internet tegengekomen	18	10%
Onbekend	3	2%
Via leerlingenraad	3	1%
Via stage	2	1%
Door deze vragenlijst	2	1%
Door eigen deelname	2	1%
Via deelnemende schoolgenoten	1	1%

* meer antwoorden mogelijk

De meesten kennen het NJD sinds vorig jaar (40%). Iets meer dan een derde kent het tussen de twee en vijf jaar (34%). Van de degenen die bekend zijn met het NJD, vindt bijna iedereen het belangrijk dat het debat blijft bestaan (47% zegt hier “best wel belangrijk” en 39% vindt het “heel belangrijk”).

Vervolgens zijn hen drie doelen van het NJD voorgelegd en is gevraagd hoe nuttig ze ieder van deze drie doelen vinden. De drie doelen waren als volgt geformuleerd:

1. jongeren kunnen door het debat invloed uitoefenen op de beslissingen van politici;
2. het debat kan ervoor zorgen dat jongeren en politici meer belangstelling voor elkaar krijgen;
3. het debat wordt georganiseerd omdat jongeren zo leren hoe de democratie in Nederland werkt.

Er bestaat een lichte voorkeur voor het tweede doel (meer belangstelling). Deze wordt als de meest zinvolle functie ervaren.

Meer dan de helft (65%) van de niet-deelnemers zou wel eens aan het NJD willen deelnemen. De belangrijkste redenen om mee te doen is omdat ze zo een idee krijgen van er in de rest van Nederland gebeurt en omdat ze het gevoel hebben dat er naar hen geluisterd wordt (beide 59%) (tabel 3.11). Ook vinden ze het leuk dat ze zo een kijkje kunnen nemen in de Tweede Kamer (57%).

Tabel 3.11 Reden niet-deelnemers om wel mee te doen met het NJD, N=187*, %

	N	%
Het lijkt me leuk om mee te doen, omdat ik zo een idee krijg van wat er gebeurt in Nederland, buiten mijn omgeving	110	59%
Omdat ik het gevoel heb dat er goed naar jongeren geluisterd wordt	110	59%
Ik zou meedoen omdat ik zo een kijkje kan nemen in de Tweede Kamer	106	57%
Ik zou mee doen omdat het leuk, leerzaam en spannend is	49	26%
Ik zou meedoen omdat ik zo vrij krijg van school	22	12%
Mening laten horen	22	12%
Leuk om te debatteren (met leeftijdgenoten en Kamerleden)	12	6%
Omdat politiek mij interesseert	10	5%
Invloed kunnen uitoefenen	6	3%
Leuk om andere jongeren te ontmoeten	4	2%
Positieve bijdrage aan algemene ontwikkeling	2	1%
Belangrijk dat politiek toegankelijk wordt voor jongeren	2	1%
Het staat leuk op mijn cv	2	1%
Leren hoe de democratie werkt	1	1%
Het is nuttig voor onze organisatie	1	1%
Ik mijzelf serieus neem	1	1%

* meer antwoorden mogelijk

Iets meer dan een derde (35%) van de groep niet-deelnemers zou *niet* mee willen doen. Gebrek aan politieke kennis en weinig vaardigheid in het debatteren zijn hiervoor de belangrijkste oorzaken (tabel 3.12). Daarnaast wordt het gebrek aan tijd vaak genoemd.

Tabel 3.12 Reden niet-deelnemers om niet mee te doen met het NJD, N=187*, %

Ik weet te weinig over politiek	36	19%
Deelnemen aan het debat vind ik te moeilijk	33	18%
Geen tijd	24	13%
Ministers luisteren toch niet naar jongeren in het NJD	16	9%
Het lijkt me niet nuttig	15	8%
Het lijkt me niet interessant	11	6%
Het kost te veel geld (b.v. treinreis)	3	2%
Ik zie niet snel genoeg resultaat	1	1%
Ik denk dat NJD alleen overheids p.r. is	1	1%

* meer antwoorden mogelijk

3.3.2 Waardering NJD door oud-deelnemers

De oud-deelnemers is gevraagd hoe zij de diverse aspecten van het debat waarderen. Zo is gevraagd wat zij vinden van de doelstellingen van het NJD en het verloop van het debat zelf. Het grootste deel van de groep oud-deelnemers blijkt in 2000 of 2001 deel te hebben genomen aan een debat of voorronde (tabel 3.13).

Tabel 3.13 Jaar van deelname oud-deelnemers NJD, N=186, %

	N	%
1998	6	4%
1999	33	19%
2000	73	42%
2001	55	32%
Meerdere keren	6	4%
Totaal	173	100%

De tevredenheid over het verloop van debat is groot (83%). De voorronde deelnemers zijn iets minder positief dan de deelnemers aan het debat zelf. De meerderheid (59%) van alle oud-deelnemers zou in de toekomst nog wel een keer willen deelnemen aan het NJD. De belangrijkste redenen om zich weer op te geven voor voorronde zijn:

1. zij zo een idee krijgen van wat er gebeurt buiten mijn eigen omgeving;
2. zij goed worden voorbereid op het debatteren;
3. zij zo een kijkje kunnen nemen in Tweede Kamer.

Bijna iedere oud-deelnemer zou een andere jongere aansporen om ook een keer mee te doen (92%). Ook hier reageren de voorronde deelnemers weer iets negatiever dan de debatdeelnemers.

De oud-deelnemers kunnen zich slechts éénmaal opgeven voor de voorronde van het NJD. Daarna bestaat de mogelijkheid om als vrijwilliger bij het debat betrokken te zijn.

Een minderheid van de oud-deelnemers (41%) zou zich niet nog een keer willen opgeven (als deze mogelijkheid zou bestaan). De belangrijkste redenen om niet nogmaals mee te doen zijn: 1. er wordt tijdens het debat niet goed naar de jongeren geluisterd en 2. het debat is te rommelig verlopen (dit is niet verder toegelicht).

Tabel 3.14 Reden oud-deelnemers om niet mee te doen met het NJD, N=186*, %

	N	%
Ministers luisteren toch niet naar jongeren in het NJD	25	13%
Het debat is te rommelig verlopen	25	13%
Ik ben niet bij interessante onderwerpen ingedeeld	13	7%
Het debat duurt te lang	12	7%
Ik ben niet tevreden over de begeleiding	10	5%
Geen tijd	7	4%
Ik het niet interessant vind	5	3%
Ik vind dat het te weinig resultaat oplevert	5	3%
Je niet aan de beurt komt als je niet goed kan debatteren	3	2%
Jongeren niet goed naar elkaar luisteren	2	1%
Ik er te weinig jongeren ken	1	1%

* meer antwoorden mogelijk

Een klein aantal jongeren (5%) blijkt niet tevreden te zijn over de voorbereiding. Zij deden hierover de volgende uitspraken (elke uitspraak is één keer genoemd):

- “Er is slechte informatie verspreid en je kreeg te laat te horen of je wel of niet doorging.”
- “De interviewtraining in Utrecht in 2001 was niet geweldig. We leerden namelijk hoe we de vragenlijst moesten invullen en NIET hoe je goede vragen stelt, waar je mee begint en afsluit in een GOED interview et cetera.”
- “Geen duidelijke taakverdeling is, geen grondig voorbereidingsonderzoek.”
- “Je mocht niet zelf het onderwerp waarover gedebatteerd werd bedenken.”

Vervolgens is gevraagd naar eventuele wijzingen die jongeren zouden willen aanbrengen in de opzet van het huidige debat. Een minderheid van alle ondervraagde oud-deelnemers zou helemaal niets willen veranderen. De meesten denken echter dat het NJD wel verbeterd kan worden. Meer dan de helft van de oud-deelnemers geeft aan dat het debat meer bekendheid zou moeten krijgen (53%). Ook vindt iets minder dan de helft dat het debat meer concrete resultaten op zou moeten leveren (43%). In relatie tot dit laatste punt is de jongeren gevraagd of zij iets gemerkt hebben van de toezeggingen die de minister of staatssecretaris heeft gedaan tijdens het debat. Een ruime meerderheid blijkt hier niets van te hebben gemerkt (61%). Het deel van de jongeren die wel geïnformeerd zijn over het resultaat van de toezeggingen, heeft deze informatie gekregen in de vorm van een brief (27%) die aan de jongeren is gestuurd.

3.3.3 Invloed van het NJD op oud-deelnemers

Een belangrijke vraag aan de jongeren was of zij nu méér (politiek) participeren dan voor de deelname. Wanneer we daarbij naar beide groepen samen kijken, zien we dat de meerderheid zegt dat zij sinds het NJD politiek actiever zijn geworden (42% zegt dit niet te doen). Als we hierbij de twee groepen scheiden, blijkt dat de deelnemers aan de voorronde minder actief zijn dan de deelnemers aan het debat.

Al eerder is gebleken dat driekwart van de oud-deelnemers denkt dat jongeren invloed kunnen uitoefenen op de politiek. We wilden graag weten of deze mening is bijgesteld na deelname aan het debat of de voorronde (tabel 3.15). De groep debatdeelnemers denkt nu meer dan voorheen dat jongeren invloed hebben op de politiek (51%). De voorronde deelnemers hebben iets vaker hun mening *niet* bijgesteld. Daar denkt een ruime meerderheid (59%) er nog hetzelfde over.

Tabel 3.15 Herzien mening oud-deelnemers over invloed van jongeren op politiek, N=186, %

	Voorronde deelnemers	Debat deelnemers
Ik denk er nog hetzelfde over	59%	37%
Ik denk nu dat jongeren meer invloed kunnen uitoefenen	36%	51%
Ik denk nu dat jongeren minder invloed kunnen uitoefenen	5%	13%
<i>Totaal</i>	<i>64</i>	<i>109</i>

Vervolgens is gekeken naar hetgeen de jongeren denken dat ze geleerd hebben door de deelname aan het NJD (tabel 3.16). Het belangrijkste dat zij geleerd hebben, is hoe zij hun mening duidelijk kunnen maken (61%). Bijna een op de drie deelnemers denkt iets te hebben geleerd over de werking van de democratie. Ook begrijpt een kwart (26%) nu beter welke rol bewindslieden vervullen.

Tabel 3.16 Wat hebben oud-deelnemers geleerd door deelname NJD, N=186, %*

	N	%
Ik heb geleerd hoe ik mijn mening duidelijk kan maken	101	61%
Ik heb iets geleerd over hoe de democratie werkt	49	30%
Ik begrijp nu beter wat de rol van een bewindspersoon is	43	26%
Je leert debatteren	11	7%
Niets	6	7%
Dat ik invloed kan uitoefenen	5	3%
Dat er niet goed geluisterd wordt door de Kamerleden	3	2%
Dat je leert luisteren naar andermans mening	3	2%
Dat ze wel luisteren, maar er niets mee doen	3	2%
Ik begrijp nu hoe de politiek werkt	3	2%
<i>Totaal</i>	<i>166</i>	<i>100%</i>

* meer antwoorden mogelijk

Naast de leeraspecten van het debat is een andere functie het stimuleren van de interesse in de politiek. Een meerderheid van beide groepen deelnemers (69%) geeft inderdaad aan nu meer interesse te hebben voor politieke onderwerpen. Voor de groep voorronde deelnemers geldt dit minder dan voor de debatdeelnemers.

Tot slot is gevraagd of de oud-deelnemers nu ook meer zijn gaan participeren. Er is hen gevraagd voorbeelden te geven van politieke activiteiten waar ze sinds het NJD aan deelnemen (tabel 3.17). De oud-deelnemers participeren meer dan voorheen. De minderheid (42%) geeft aan *niet méér* te zijn gaan participeren. De jongeren die dit wel doen, zijn lid geworden van een leerlingenraad binnen de eigen opleiding (22%) of ze nemen deel aan diverse lokale debatten (19%). Daarnaast is een aantal deelnemers lid geworden van een jongerenorganisatie, een jeugdraad of de medezeggenschapsraad van de opleiding. De overig genoemde activiteiten wordt door een veel kleiner deel van de jongeren genoemd.

Tabel 3.17 Deelname oud-deelnemers politieke activiteiten sinds NJD, N=171, %*

	N	%
Nee	72	42%
Lid van leerlingenraad school of opleiding	38	22%
Deelname lokaal debat	33	19%
Lid geworden (politieke) jongerenorganisatie	25	15%
Zitting genomen in jeugdraad/jeugdparlement	24	14%
Lid medezeggenschapsraad school of opleiding	22	13%
Gesprek met gemeenteraadslid (die jongeren bezoekt)	17	10%
Voorstel gedaan bij (lokale) overheid	15	9%
Procesbegeleider NJD	13	8%
Procesbegeleider wegwijsdagen IPP/PJP	5	3%
Overig	6	6%
Totaal	166	100%

* meer antwoorden mogelijk

Onder het kopje “overig” is het volgende genoemd: vertegenwoordiger bij geschillen tussen klas en school, deelnemen aan de Jongeren Lagerhuis competitie, deelnemen aan een demonstratie, een lezing geven, Nederlands delegatielid zijn binnen de VN, medewerker zijn bij het consultatieproces van het Europees Witboek Jeugd en Nederlandse jongerenvertegenwoordiger zijn bij de VN-kindertop.

3.4 Conclusie: waardering en effect NJD volgens jongeren

In dit tweede hoofdstuk is het perspectief van jongeren beschreven ten aanzien van het Nationaal Jeugddebat. Deze jongeren zijn onderverdeeld in de groepen niet-deelnemers en oud-deelnemers van het NJD. Naast de bekendheid en de waardering van het debat is gekeken naar de effecten van het debat op de jongeren.

Kenmerken niet-deelnemers en oud-deelnemers

Als eerste hebben we de twee respondentgroepen vergeleken op algemene kenmerken als leeftijd, geslacht, herkomst ouders et cetera. De niet-deelnemer is gemiddeld zeventien jaar en meestal hoog opgeleid. De verhouding jongens en meisjes binnen de groep is gelijk. De beide ouders zijn voor het merendeel afkomstig uit Nederland.

De groep oud-deelnemers is iets anders van samenstelling. Deze groep bestaat voor het merendeel uit meisjes. Zij zijn gemiddeld iets jonger dan de niet-deelnemers, namelijk zestien jaar. Ook zij zijn hoogopgeleid met ouders die iets vaker in het buitenland geboren zijn. Binnen deze groep zijn minder VMBO leerlingen dan bij de groep niet-deelnemers.

De oud-deelnemers zijn meer dan niet-deelnemers geïnteresseerd in politieke onderwerpen en tonen ook vaker de bereidheid tot politieke participatie. Er is geen aantoonbaar verschil tussen beide groepen wat betreft het onderwerp politiek vertrouwen.

Bekendheid en waardering

Een minderheid van de niet-deelnemers is bekend met het NJD. De meeste van hen kennen het debat sinds vorig jaar. Zij zijn hiermee bekend geraakt via de media of promotiemateriaal van de Stichting Nationaal Jeugddebate.

Van de niet-deelnemers vindt een ruime meerderheid het belangrijk dat het NJD blijft bestaan. De belangrijkste functie is volgens hen dat het debat ervoor kan zorgen dat jongeren en politici meer belangstelling voor elkaar krijgen. Meer dan de helft zou zelf wel eens mee willen doen omdat: 1. ze zo een idee krijgen van wat er gebeurt in Nederland en 2. ze op die manier de Tweede Kamer van binnen kunnen zien. Een belangrijke reden om *niet* mee te doen is het gebrek aan kennis over politieke zaken. Ook denken ze de kunst van het debatteren niet te verstaan. Gebrek aan tijd is reden nummer drie.

De oud-debatdeelnemers zijn zeer positief over het verloop van het debat. De meeste van de oud-deelnemers zou, als dit mogelijk was, zich nog wel een keer willen opgeven. De voorronde deelnemers blijken hier iets minder positief te reageren dan de deelnemers aan het debat zelf. Bijna elke oud-deelnemer zou andere jongeren aanraden zich op te geven voor het debat. De twee meest belangrijke redenen om deel te nemen zijn volgens hen: 1. een idee krijgen wat er gebeurt in Nederland, buiten je eigen omgeving en 2. Je wordt goed voorbereid op het debatteren. Een reden om *niet* mee te doen is omdat ze van mening zijn dat er tijdens het debat te weinig naar de jongeren geluisterd is. Een andere belangrijke reden is dat het debat volgens hen te rommelig verlopen is.

Effecten NJD

Het NJD heeft het politieke participatiegedrag van de oud-deelnemers aan het NJD gestimuleerd. De meesten geven aan politiek actiever te zijn dan vóór de deelname. De deelnemers aan het debat zelf zijn nu meer geïnteresseerd in politieke onderwerpen dan voorheen. De oud-deelnemers hebben door de deelname met name geleerd hoe zij hun mening duidelijk kunnen maken. De helft van het aantal debatdeelnemers denkt nu, vaker dan voorheen, dat de jongeren *meer* invloed kunnen uitoefenen. De voorronde deelnemers hebben hun mening niet bijgesteld.

Het merendeel van de jongeren zou wel iets willen veranderen aan het debat. Naast dat het debat meer bekendheid zou moeten krijgen bij jongeren, zijn ze ook van mening dat het meer concrete resultaten op zou moeten leveren. Daarbij geeft de meerderheid aan niets te hebben gemerkt van de toezeggingen.

4 NJD VOLGENS DEELNEMENDE POLITICI

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten weergegeven uit de interviews met bewindslieden en kamerleden. De interviews duurden elk een half uur tot drie kwartier. Enkele interviews zijn gehouden door de betrokken personen de vragenlijst voor te leggen, waarna zij schriftelijk hebben gereageerd. De interviews concentreerden zich op de ervaringen tijdens het Nationaal Jeugddebat. Daarnaast werden vragen gesteld over de (mogelijke) effecten van het NJD, de beoordeling van de vorm en eventuele verbeteringen¹ hierin. In bijlage 5 is de itemlijst voor de interviews weergegeven.

In overleg met de opdrachtgever is een lijst met mogelijke politici opgesteld die geïnterviewd zouden kunnen worden. Het belangrijkste criterium daarbij was dat zij aan minimaal een van de laatste drie debatten (1999, 2000, 2001) hebben deelgenomen. Daarnaast is gestreefd naar een goede verdeling over politieke partijen, zowel binnen de groep bewindslieden als binnen de groep leden van de Tweede Kamer.

4.2 Verkleinen van kloof jeugd en politiek

In de interviews met bewindslieden en Tweede Kamerleden is op twee manieren onderzocht of het NJD heeft bijgedragen aan het verkleinen van de ‘kloof’ tussen jeugd en politiek. Zoals eerder gezegd, bestaat er geen overeenstemming over het feit of die kloof wel of niet bestaat. Desondanks gaan we er in het onderzoek vanuit dat dit wel zo is. Ten eerste is aan de respondenten de vraag voorgelegd of het NJD naar hun mening bijdraagt aan de verkleining van de afstand of de kloof tussen jeugd en politiek. Ten tweede is, door hun ervaringen tijdens het debat na te gaan, gekeken naar aspecten van het debat die zouden kunnen bijdragen aan het verkleinen van die kloof. Daarbij gaat het om zaken als waardering van de verschillende groepen deelnemers voor elkaar, de sfeer waarin de debatten verlopen, de kwaliteit van de inbreng en dergelijke. In het onderstaande worden de resultaten op deze onderdelen achtereenvolgens behandeld.

De vraag of het NJD naar de mening van de politici bijdraagt aan het verkleinen van de kloof tussen jeugd en politiek roept zoals te verwachten valt bij enkele respondenten bezwaar op. Ze zijn het niet eens met de veronderstelling dat er een kloof is tussen burgers (in het bijzonder de jeugd) en politiek, althans niet als die kloof geïnterpreteerd wordt als desinteresse bij

¹ De bewindslieden doen uitspraken over debatten uit verschillende jaren. Het debat wordt met enige regelmaat gewijzigd op basis van de resultaten van de jaarlijkse evaluaties. Het is mogelijk dat verbeteringen die de bewindslieden voorstellen (op basis van een oud debat) in een later debat reeds doorgevoerd zijn.

de jeugd. De interesse voor politieke onderwerpen is er wel, maar de politiek komt op de jongeren over als saai of besluiteloos.

Andere respondenten denken wel dat er sprake is van een gebrek aan interesse of belang dat door jongeren aan politiek wordt gehecht. Een minderheid van de respondenten is er zeker van dat het Nationaal Jeugddebat bijdraagt aan het vergroten van de betrokkenheid van jongeren. Zij constateren dat jongeren, nadat zij aan het debat hebben deelgenomen, op andere manieren zullen willen participeren, zich meer bewust zullen zijn van wat politiek inhoudt en van hun democratische rechten.

De meeste politici vermoeden of verwachten dat er positieve effecten uitgaan van het NJD wat betreft de afstand tussen jongeren en politiek, maar weten dit niet zeker. Dit mogelijke effect wordt volgens hen op verschillende manieren bewerkstelligd. Sommige bewindslieden en kamerleden noemen het educatieve aspect: het NJD draagt bij aan het verkleinen van de kloof doordat het jongeren een besef bijbrengt van hoe de democratie en de politieke besluitvorming werken. Het kan ze leren dat die besluitvorming complex is en dat je daarbij met tegenstellingen te maken hebt die met goede argumenten alleen niet altijd overwonnen kunnen worden. Een ander educatief aspect van het NJD is dat de deelnemers leren debatteren en hun mening formuleren. Dan is er nog een andere manier waarop de politici verwachten dat het NJD bijdraagt aan het verkleinen van de kloof, namelijk doordat het het signaal afgeeft dat politiek interessant, belangrijk of zelfs leuk is. Het NJD zou daardoor kunnen bijdragen aan verdere participatie, verhoogde interesse en het meepraten en meedenken van jongeren over politieke onderwerpen.

4.3 Vergroting invloed jeugd

De geïnterviewden zijn van mening dat het NJD in beperkte mate bijdraagt aan het vergroten van de invloed van jongeren. Slechts enkele bewindslieden vinden dat de meningen die jongeren tijdens het NJD horen nieuw voor ze zijn. Anderen geven aan dat politici zeer geïnteresseerd zijn in de opvattingen van jongeren, maar dat het de vraag is of het NJD daar het meest geschikte kanaal voor is. Er wordt aangegeven dat de deelnemers van het NJD een te beperkte (kleine en selectieve) groep vormen om inbreng van jongeren op de besluitvorming te kanaliseren. In dit verband wordt eerder gedacht dat de Nationale Jeugdraad een belangrijke rol kan (gaan) spelen om via het NJD de invloed van jongeren te vergroten.

Als jongeren al meer invloed op de besluitvorming krijgen door het NJD, dan is dat volgens de politici door de concrete toezeggingen die worden gedaan. Deze worden vastgelegd en de realisering ervan wordt gevolgd door de Tweede Kamer en de Stichting Nationaal Jeugddebat. Enkele kamerleden geven aan dat ze actief de navolging van toezeggingen hebben gecontroleerd, anderen stellen dat dit een taak voor de SNJD is. Bewindslieden zijn veelal goed op de hoogte van de toezeggingen die ze hebben gedaan en de concrete resultaten

waartoe deze hebben geleid. Ze vinden ook dat jongeren hen tijdens het NJD daadwerkelijk tot beslissingen hebben aangezet. Het resultaat van de toezeggingen die worden genoemd als bewijs dat jongeren via het NJD invloed uitoefenen, zijn de komst van de Nationale Jeugdraad en het onderzoek naar het gebruik en de aanschaf van softdrugs door minderjarigen. Niet iedereen vindt alle activiteiten naar aanleiding van toezeggingen even concreet. Het sturen van een brief door een minister aan lokale overheden met een aanbeveling om tot bepaald beleid over te gaan bijvoorbeeld, wordt door de een beoordeeld als een weinig betekenisvol resultaat, terwijl de ander stelt dat de jongeren er waarschijnlijk wel tevreden over zijn.

De SNJD volgt in hoeverre gedane toezeggingen door bewindslieden ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Uit het overzicht over de gevraagde maatregelen door jongeren, toezeggingen en de uitvoering ervan dat de SNJD aan Regioplan heeft geleverd (en dat integraal is opgenomen in bijlage 6), blijkt dat op grond van de moties in de periode 1995-2001 in totaal 35 toezeggingen zijn gedaan.

Van deze 35 toezeggingen zijn er 24 (twee derde) ook daadwerkelijk uitgevoerd. Bij 11 daarvan betrof de toezegging het betrekken van jongeren bij een bepaald overleg of het versturen van een brief. In dertien gevallen betrof het een tamelijk concrete actie, zoals het realiseren van woningen voor jeugdige asielzoekers met geestelijke problemen, het laten opzetten van een internetsite, de oprichting van een organisatie of het verzorgen van een publiciteitscampagne.

Van de in totaal 35 toezeggingen zijn er 11 niet (geheel) uitgevoerd of is onbekend of ze zijn uitgevoerd (vijf maal). In een aantal gevallen was uitvoering van een toezegging inmiddels overbodig of eenvoudigweg niet mogelijk.

Dat er tijdens de debatten soms weinig betekenisvolle toezeggingen worden gedaan, heeft alles te maken met het feit dat de bewindslieden gecontroleerd worden door de Tweede Kamer. Zij kunnen geen toezeggingen doen die in strijd zijn met besluiten die de Tweede Kamer heeft genomen. De respondenten zien dat het NJD meer geformaliseerd wordt. Ook denken zij dat het NJD vaker als een schaduwparlement gaat optreden. Beide ontwikkelingen kunnen er volgens hen toe leiden dat zich vaker botsingen zullen voordoen tussen de wensen van jongeren en wat er politiek gezien mogelijk is.

4.4 De effectiviteit van het NJD

Aan alle betrokken politici is een aantal vragen gesteld over hoe zij het Nationaal Jeugddebat ervaren. De achterliggende gedachte daarbij is dat het oordeel van de politici over de sfeer van het debat en over de inbreng van de diverse betrokkenen een indicatie is voor de mate waarin het NJD kan bijdragen aan de gestelde doelen.

Vrijwel alle geïnterviewden zijn positief over de sfeer tijdens het debat. Er wordt gezegd dat de sfeer goed is en dat het debat door de deelnemers leuk gevonden wordt. Slechts een enkeling rept over een negatieve of geladen sfeer. Eén bewindspersoon noemt de opstelling van de jongeren in een van de debatten brutaal. Het laatste debat wordt als het meest constructieve en als minder fel dan het jaar daarvoor beoordeeld. Sommigen vinden dat er weliswaar ‘scherp’ gedebatteerd wordt, maar dat is niet meer dan normaal in de Tweede Kamer en geeft juist de debatteervaardigheden van de jongeren weer.

Inbreng van verschillende groepen deelnemers

De inbreng van de bewindslieden en kamerleden wordt positief beoordeeld. Met name de (andere) bewindslieden oogsten lof voor hun serieuze opstelling tijdens het debat. Ze gaan serieus op argumenten in, proberen de vragen zo goed mogelijk te beantwoorden en gaan serieus na of ze iets kunnen bieden aan de jongeren in reactie op de motie. De verleiding is erg groot om toezeggingen te doen, terwijl ze dat niet altijd kunnen omdat ze met de politieke context te maken hebben. Veel voorstellen raken immers besluitvorming waar rekening mee gehouden moet worden (wanneer de Tweede Kamer bijvoorbeeld iets heeft afgewezen wat de jongeren juist vragen).

De rol van de kamerleden is met name in het laatste (het 6^e) debat belangrijker geworden. Dit komt omdat zij op de ochtend van de dag van het debat commissievergaderingen hebben met de (jongeren)leden van de diverse fracties. Tijdens die vergaderingen geven ze de jongeren adviezen over de argumenten die ze kunnen gebruiken om hun motie te ondersteunen en tips over de manier waarop ze op de antwoorden van een minister of staatssecretaris kunnen reageren. De kamerleden vinden dat zij door deze rol in de voorbereiding ook tijdens het debat zelf meer betrokken zijn. Het NJD en de debatten van de volksvertegenwoordiging haken soms in elkaar: sommige kamerleden gebruiken hun inbreng in het NJD om het standpunt van hun eigen fractie in de Tweede Kamer door te laten klinken, terwijl anderen uitspraken van bewindslieden tijdens het NJD meenemen naar de beraadslaging in de Tweede Kamer. De kamerleden stimuleren de jongeren om vasthoudend te zijn, hetgeen door de bewindslieden niet positief beoordeeld wordt. Het nadeel ervan is dat je te hoge verwachtingen bij de jongeren kunt creëren, terwijl een les van het NJD juist moet zijn dat je nooit het volle pond krijgt in de politiek. Bovendien wordt de spontaniteit van het debat er minder door.

Over de inbreng van de jongeren tijdens het NJD is men zeer positief en enigszins kritisch tegelijk. Over algemeen is men onder de indruk van het niveau waarop de jongeren debatteren en argumenteren. Er wordt gesproken over het ‘neusje van de zalm’ en kamerleden en bewindslieden constateren dat de jongeren in staat zijn om bewindslieden te overtuigen of zelfs van hun stuk te brengen. De kanttekeningen beperken zich tot enkele losse opmerkingen: dat (met name tijdens het 5^e debat) jongeren te fel zijn, dat sommige jongeren te veel vanuit hun eigen ervaringswereld spreken en dat ze zich te veel opstellen als echte woordvoerders in de Tweede Kamer.

Overige aspecten die de effectiviteit van het NJD kunnen beïnvloeden

Enkele politici noemen het belang van de uitstraling die het debat op andere jongeren dan de deelnemers heeft. De jongeren die hebben deelgenomen, zullen hun ervaringen willen overdragen op anderen, zo is een kamerlid van mening. Juist daardoor is het NJD effectief in het verkleinen van de kloof tussen jeugd en politiek. Een bewindspersoon stelt dat het NJD door de aandacht die het krijgt in de media op meer jongeren dan alleen de deelnemers effect heeft. De meeste anderen geven desgevraagd aan dat de media hierin inderdaad een rol te vervullen hebben, maar zijn van mening dat de aandacht voor het NJD buiten het gebouw van de Tweede Kamer wel groter zou mogen zijn. Zowel de media als het onderwijs zijn een geschikt forum om die aandacht te vergroten. Op school zouden bijvoorbeeld televisieregistraties van het NJD in lessen gebruikt kunnen worden.

Er worden ook twijfels geuit over de effectiviteit van het NJD. Aspecten die de effectiviteit van het NJD lijken te belemmeren, hebben onder andere te maken met de vorm van het debat: de aantrekkelijkheid van het NJD is minder geworden doordat de jongeren zich in het debat steeds meer zijn gaan gedragen als echte woordvoerders in de Tweede Kamer. Een open debat is minder goed mogelijk door de zware voorbereidingen die eraan voorafgaan. Door de verminderde aantrekkelijkheid neemt de media-aandacht af en dat verkleint weer de kans dat er een stimulerende werking van het debat uitgaat.

Een andere belemmerende factor is dat jongeren vaak moties indienen die liggen op het terrein van de lokale overheid. Volgens een aantal respondenten zouden de jongeren de haalbaarheid van een motie in het algemeen in de voorbereiding beter moeten onderzoeken.

4.5 Waardering, voortzetting en verbeteringen

In het bovenstaande is al uitgebreid aandacht besteed aan het oordeel van de geïnterviewden over het NJD, voor zover dat betrekking heeft op de bijdrage van het NJD aan de doelstellingen ervan. Daarnaast is aan de politici nog een aantal vragen voorgelegd die zich richten op hun waardering van het NJD in de huidige vorm, mogelijke verbeteringen en de vraag of het NJD voortgezet moet worden. Om met dat laatste te beginnen: nagenoeg alle respondenten zijn van mening dat het NJD dient te worden voortgezet. Het zou jongeren teleurstellen als je het nu zou afschaffen, stellen enkelen. De wens om het debat te continueren heeft verder te maken met de waardering die er leeft voor het NJD.

Er is over het algemeen veel waardering voor de vorm die het Nationaal Jeugddebate heeft gekregen. Positief gewaardeerde aspecten van die vorm zijn met name het feit dat het debat in de Tweede Kamer wordt gevoerd en dat er met moties wordt gewerkt. Dit benadert zoveel mogelijk de werkelijkheid. Daardoor beklijft de ervaring die de jongeren opdoen beter en is het debat leerzaam. De jongeren zien immers het democratisch proces in werking. Ook de

stevige voorbereiding wordt vaak als positief aspect van de vorm genoemd. Dat de selectie van de onderwerpen door de jongeren zelf wordt gedaan, wordt eveneens goed gevonden. Een enkeling vindt dat de vorm van het NJD zoals die zich heeft ontwikkeld juist te veel lijkt op een schaduwparlement en daar kleeft een aantal nadelen aan, zoals verlies van de aantrekkingskracht. Ook wordt betwijfeld of de selectie van de onderwerpen inderdaad geheel vanuit de jongeren zelf komt.

De meeste politici denken dat de samenstelling van de deelnemers onvoldoende representatief is en dat er meer aandacht voor en rond het debat zou moeten zijn. Daarbij wordt de verwachting uitgesproken dat op beide punten in de toekomst vooruitgang te zien zal zijn (zonder dat overigens wordt aangegeven waarom).

Her en der is kritiek te beluisteren op de organisatie van het NJD door de SNJD. Het betreft met name het te laat uitnodigen en onvoldoende informeren (over een verschoven voorronde bijvoorbeeld) van de betrokken bewindslieden en kamerleden.

Suggesties voor verbetering van het NJD

Er worden door de geïnterviewden enkele suggesties gedaan ter verbetering van het Nationaal jeugddebate. Deze suggesties zijn nogal divers van aard en zullen geen van allen leiden tot een grote wijziging ten opzichte van het huidige NJD. Twee politici richten zich op het versterken van de invloed die jongeren via het NJD kunnen uitoefenen. Zij denken dat zowel de SNJD als kamerleden intensiever en meer gestructureerd controle zouden moeten uitoefenen op de uitvoering van de toezeggingen. Over het verloop van het debat en de uitkomsten ervan in termen van concrete resultaten naar aanleiding van de toezeggingen zou in brede kring gecommuniceerd moeten worden. Het debat zou opgenomen of live uitgezonden kunnen worden. De uitzendingen kunnen op school in lessen worden bekeken en besproken. Kamerleden of bewindslieden zouden scholen kunnen bezoeken om de resultaten van het debat bij jongeren onder de aandacht te brengen. Over de concrete resultaten zou bij voorkeur met meer dan alleen de deelnemers gecommuniceerd moeten worden.

Een andere suggestie die door enkelen wordt gedaan, is het inhoudelijk verder verbeteren van de voorbereiding. Een mogelijkheid zou zijn om een voorbespreking te organiseren tussen de jongeren en de betrokken bewindslieden. Eerder is al aangegeven dat de jongeren zich volgens de politici beter zouden moeten inwerken wat betreft de plaats van een onderwerp in het besluitvormingsproces. Dat houdt in dat zij zouden moeten kijken welke standpunten er over de desbetreffende motie zijn ingenomen, maar ook of de landelijke of de lokale overheid over het onderwerp van hun interesse gaat.

Ten slotte wordt gewezen op het belang van het vergroten van de representativiteit van de deelnemers (zonder aanwijzing hoe dat doel bereikt kan worden) en het vergroten van het aantal sprekers tijdens het debat. Nu komen niet alle jongeren aan het woord.

Overigens is er geen bewindspersoon of kamerlid dat het Nationaal Jeugddebat ziet als hét middel bij uitstek om jeugdparticipatie te bevorderen. Eerder is het zo dat het NJD vooral een signaal moet afgeven, terwijl andere vormen van jeugdparticipatie effectiever zijn als het gaat om het uitoefenen van invloed op de besluitvorming voor jongeren. Met name de deelname aan jeugdraden en dergelijke op lokaal niveau vinden zij daarvoor een geschikte vorm, maar ook meepraten op scholen en in buurthuizen, via internet en jeugdorganisaties wordt genoemd. Jeugdorganisaties zouden ook een grotere rol kunnen spelen in het kanaliseren van de mening van jongeren richting de (landelijke) overheid. De Nationale Jeugdraad is daarvoor ook een zeer geschikt kanaal. Als het gaat om invloed uitoefenen door jongeren verwachten sommige kamerleden meer van de NJR dan van het NJD, omdat dat laatste een keer per jaar is en de NJR een meer continu karakter heeft. Sommige respondenten geven geen prioriteit aan het NJD of aan andere vormen, zij zien deze als gelijkwaardig.

5 NJD VOLGENS GEMEENTE EN PROVINCIE

5.1 Inleiding

De deelnemers aan het Nationaal Jeugddebat worden geselecteerd tijdens voorrondes. Deze provinciale debatten worden gehouden in de provinciehuizen. De Stichting Nationaal Jeugddebate zoekt tijdens het organiseren hiervan ondersteuning bij beleidsmedewerkers van de provincie. Beleidsmedewerkers van de gemeenten volgen het debat vaak iets meer op een afstand. In dit hoofdstuk is weergegeven wat de houding van beleidsmedewerkers binnen gemeenten en provincies is ten aanzien van het NJD.

Er is gesproken met (senior)beleidsmedewerkers, werkzaam binnen de afdeling Jeugd, Welzijn, Onderwijs of Cultuur & Maatschappij. Zij houden zich bezig met het jeugdparticipatiebeleid dat in de meeste gevallen een onderdeel is van het jeugdbeleid. In totaal zijn met 74 gemeenten en 11 provincies telefonische interviews gehouden. In het eerste deel bespreken we het jeugdparticipatiebeleid binnen gemeenten en provincies. Daarna komen de bekendheid en de waardering van het Nationaal Jeugddebate aan bod. We besluiten dit hoofdstuk met de effecten die het NJD heeft gehad op het jeugdparticipatiebeleid. De gemeenten en provincies worden afzonderlijk van elkaar besproken. De voornaamste reden hiervoor is dat het provincies een adviserende en sturende rol hebben, terwijl bij gemeenten de nadruk ligt op het ontplooiën van activiteiten.

5.2 Het jeugdparticipatiebeleid binnen gemeenten en provincies

Als eerste is vastgesteld of er sprake is van beleid op het gebied van jeugdparticipatie. Bijna de helft van de gemeenten (44%) kent geen jeugdparticipatiebeleid. Bij de provincies zegt slechts één medewerker dat hier geen beleid op wordt gevoerd. De meeste gemeenten en provincies zijn met dit beleid gestart tussen 1997 en 1999. In één gemeente was zelfs in 1975 al sprake van jeugdparticipatiebeleid. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat niet alle respondenten zeker waren van het door hen genoemde jaartal, aangezien zij pas sinds kort beleidsmedewerker zijn.

Tabel 5.1 Aanleiding voor jeugdparticipatiebeleid bij gemeenten, n=42*

Specifiek beleidsonderwerp	67%
Niet bekend	26%
Vraag van jongeren zelf	21%
Op verzoek van gemeente/lokale politiek	21%
Landelijke beleidsontwikkelingen	5%
NJD	2%
Verdrag 'Rechten van het Kind'	2%

* meer antwoorden mogelijk

Vervolgens is gevraagd naar de aanleiding voor jeugdparticipatiebeleid (tabel 5.1). In de meeste gemeenten vormde een specifiek beleidsonderwerp de aanzet tot het opzetten van jeugdparticipatiebeleid. Hierbij wordt vaak als onderwerp de overlast van hangjongeren genoemd. Bij een groot aantal respondenten is niet bekend wat de reden is geweest van de start van het jeugdparticipatiebeleid. Dit kan verband houden met de relatief korte tijd dat sommige beleidsmedewerkers aangeven bij de afdeling jeugdparticipatie werkzaam te zijn. Daarnaast blijken jongeren zelf of de lokale politici op dit beleid te hebben aangedrongen bij gemeenten. Enkele malen wordt als aanleiding nog genoemd: landelijke beleidsontwikkelingen, het verdrag ‘Rechten van het Kind’ en het NJD.

Tabel 5.2 Aanleiding van het jeugdparticipatiebeleid bij provincies, N=10*

Specifiek beleidsonderwerp	7
Op verzoek van gemeente/lokale politiek	3
Vraag van jongeren zelf	1
Europees Jeugdparlement	1

* meer antwoorden mogelijk

Bij de provincies is wel altijd bekend wat de aanleiding is geweest. Ook hier betreft dit meestal een specifiek beleidsonderwerp (tabel 5.2). Zo wordt hier bijvoorbeeld het verbeteren van de achterstand van jongeren en de overlast van hangjongeren genoemd. Ook blijken verzoeken vanuit de lokale politiek een belangrijke aanleiding te zijn geweest om het jeugdparticipatiebeleid op te zetten. Daarnaast is een enkele keer genoemd: vraag vanuit jongeren en de start van het Europees Jeugdparlement.

Vervolgens is gevraagd naar de doelstellingen die centraal staan bij het beleid ten aanzien van jeugdparticipatie.

Tabel 5.3 Belangrijkste doelstelling jeugdparticipatie gemeenten, N=42*

Vergroten betrokkenheid jeugd bij politiek	74%
Informatieoverdracht aan jongeren	72%
Vergroten invloed jeugd op politiek	62%
Laten aansluiten wensen jeugd op beleid	43%
Stimuleren jeugdparticipatie in ruimere zin	19%
Niet bekend	14%
Behoeften/wensen jongeren inventariseren	10%
Problemen die spelen (hangjongeren, overlast)	5%
Meer samenwerken met partners in jeugdwelzijn	2%

* meer antwoorden mogelijk

De belangrijkste doelstellingen van het jeugdparticipatiebeleid volgens de gemeenten zijn het daadwerkelijk betrekken van de jeugd bij de politiek en het overdragen van informatie op jongeren (tabel 5.3). Bij het vergroten van de betrokkenheid merken veel respondenten

op dat zij hierbij streven naar zowel politieke als maatschappelijke participatie. Jongeren dienen beter betrokken te worden bij lokale activiteiten in de eigen leefomgeving (zodat zij zich hier meer verantwoordelijk voor voelen). Het vergroten van de invloed van jongeren op de politiek wordt ook heel belangrijk gevonden, maar iets minder dan de hiervoor genoemde doelstellingen. Iets minder dan de helft van de respondenten legt de nadruk op het beter laten aansluiten van de wensen van jongeren op het beleid. Een kleine groep (10%) moet deze wensen eerst nog inventariseren. Een deel van de respondenten (14%) zegt niet bekend te zijn met de doelstelling(en). Ook hier kan weer opgemerkt worden dat enkele respondenten aangeven nog niet goed op de hoogte te zijn van het beleid, omdat zij pas kort bij werkzaam zijn als beleidsmedewerker.

Tabel 5.4 Belangrijkste doelstelling jeugdparticipatie provincies, N=10*

Vergroten betrokkenheid jeugd bij politiek	9
Informatieoverdracht aan jongeren	6
Vergroten invloed jeugd op politiek	3
Aansluiten op leefwereld	2
Stimuleren jeugdparticipatie in ruimere zin	2
Profileren provinciale politiek	2
Laten aansluiten wensen jeugd op beleid	1

* meer antwoorden mogelijk

De beleidsmedewerkers van de provincie zijn allen op de hoogte van de doelstellingen die horen bij het jeugdparticipatiebeleid. Evenals bij de gemeenten staat ook hier het vergroten van de betrokkenheid en de informatieoverdracht aan jongeren centraal (tabel 5.4). Uit de gesprekken met de provincies blijkt dat jongeren slecht op de hoogte zijn van provinciaal beleid. Zij zijn daarom met name gericht op het informeren van jongeren om hen op de hoogte te stellen van de rol die de provincie speelt binnen de politiek.

Om de visie van de provinciale beleidsmedewerkers op de functie van het Nationaal Jeugddebat helder te krijgen, is de gemeenten en provincies gevraagd welke activiteiten zij belangrijk vinden voor het bevorderen van jeugdparticipatie. Als eerste is gevraagd welke vormen van activiteit zij kennen met betrekking tot participatie van jongeren.

Tabel 5.5 Activiteiten voortkomend uit jeugdparticipatiebeleid bij gemeenten, N=42*

Opzetten jeugdraad	35
Jongeren verantwoordelijkheid geven voor plannen en projecten binnen gemeente	33
Organiseren debat	17
Jeugdpanel	17
Themagroepen organiseren (ook niet-politieke), maatschappelijke participatie	13
Website voor jongeren	8
Opzetten jongerenorganisaties	4
Jongereninformatiepunt starten	2
Wethouder/beleidsmedewerker jeugd bezoekt scholen	2
Vragenlijst voor ouders/jongeren aangaande jeugdparticipatie	2
Via lessen op school, Maatschappijleer	2
Gestructureerd overleg met jongerencentra	2
Coachen van jeugdraad	2
Straatspeeldag	1
Jongerenmagazine	1

* meer antwoorden mogelijk

Het opzetten van een jeugdraad is de meest genoemde activiteit die voortkomt uit het jeugdparticipatiebeleid (tabel 5.5). Op de tweede plaats komt het zelfstandig laten uitvoeren van projecten. Dit houdt in dat jongeren een bepaald budget krijgen om een idee of voorstel dat zij zelf hebben aangedragen verder uit te werken. Verder komen het organiseren van themagroepen, de opzet van jongerenpanels en het maken van een jongeren website regelmatig voor.

Tabel 5.6 Activiteiten voortkomend uit jeugdparticipatiebeleid bij provincies, N=10*

Subsidie aan Jeugdparticipatiebeleid	9
Jeugdpanel	6
Organiseren debat	4
Jeugdraad	2
Deelname aan het Lagerhuis en NJD	2
Website voor jongeren	2
Statenspelen, prijsvraag	2
Jongereninformatiepunt starten	2
Schooladoptie door statenleden	1
Politiek jongeren contact	1
Jeugdadviseurs instellen via gemeente	1
Opzetten jongerenorganisaties	1

* meer antwoorden mogelijk

Het beleid van de provincie is in de meeste gevallen gericht op de financiering van jeugdparticipatie initiatieven (tabel 5.6). Als activiteit wordt het instellen van een jeugdpanel en het organiseren van een debat het meest genoemd. De provincies kiezen liever voor een jeugdpanel dan voor het instellen van een jeugdraad. Een panel fungeert als klankbord waarbij jongeren hun mening geven over onderwerpen die jongeren interessant vinden. De jongeren wordt alleen advies gevraagd als de provincie vindt dat zij hier over mee moeten denken. Ook is het verloop van jongeren binnen een panel groter dan binnen een jeugdraad.

Slechts één provincie noemt hier de deelname aan het NJD (terwijl er meer provincies deelnemen) als belangrijke activiteit voor het bevorderen van het jeugdparticipatiebeleid.

Gemeenten en provincies zonder jeugdparticipatiebeleid

Van de veertien gemeenten zonder beleid op het gebied van jeugdparticipatie geven acht aan dit wel te willen bewerkstelligen. Zes hiervan hopen voor 2003 een beleidsplan klaar te hebben en twee geven aan wel ideeën te hebben in die richting, maar nog geen besluitvorming omtrent dit beleid. De overige zes gemeenten zullen ook in de toekomst geen jeugdparticipatiebeleid ontwikkelen. Zij geven hiervoor onder meer de volgende redenen: hoewel er niet echt sprake is van beleid, zijn er wel voorzieningen zoals speelvoorzieningen en een jeugdnetwork, het betreft een hele kleine gemeente die snel op situaties kan inspringen en niet een speciaal beleid hoeft te voeren, er is sprake van een tekort aan formatie.

5.3 Bekendheid met het Nationaal Jeugddebate

Onder de beleidsmedewerkers van gemeenten is de (naams)bekendheid van het NJD groot (96%). Binnen de provincies heeft iedere respondent wel eens gehoord van het debat. De bekendheid dateert van 1996 tot nu. Vanaf 1999 zijn de meeste beleidsmedewerkers bekend geraakt met NJD.

Tabel 5.7 Informatie over NJD bij gemeenten, N=70*

Via SNJD (brochure, persoonlijke benadering)	59%
Via de VNG	24%
Via de media	19%
Overheidspublicaties	16%
Deelname jongeren	9%
Door eigen werkzaamheden	9%
Overige mailings	7%
Niet bekend	7%
Overig	6%
Jeugdbeleid	4%
School	1%

* meerdere antwoorden mogelijk

De informatie over het debat is door het merendeel van de gemeentelijke beleidsmedewerkers uit de brochure van het SNJD gehaald (tabel 5.7). Ook zijn veel gemeenten via de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) bekend geraakt met het debat. In iets mindere mate is men geïnformeerd via de media (kranten, vakbladen televisie-uitzending van het debat). Ook overheidspublicaties zijn een goede bron van informatie. De overige informatiekkanalen zijn jongeren zelf, het internet, het bijwonen van conferenties, het Instituut Publiek en Politiek of het steunpunt welzijn.

Tabel 5.8 Informatie over NJD bij provincies, N=11*

Niet bekend	5
Via de Stichting NJD (contact, brochure)	4
Door deelname aan het debat	1
Via de media	1

* meerdere antwoorden mogelijk

Bijna de helft van de beleidsmedewerkers bij de provincie weet niet hoe zij bekend zijn geraakt met het NJD (tabel 5.8). Vaak wordt opgemerkt dat deze kennis niet aanwezig is omdat zij sinds kort in dienst van de provincie zijn. Indien dit wel bekend is, wordt aangegeven dat de meeste informatie over het bestaan van het debat verkregen is via de SNJD zelf (via direct contact met de coördinator van de SNJD of door het lezen van hun brochure).

Naast het organiseren van een landelijk debat is het stimuleren van het opzetten van lokale debatten een ander streven van de Stichting Nationaal Jeugddebat. In dit kader wilden we ook weten of en hoe gebruik is gemaakt van het handboek dat de SNJD publiceert. Dit handboek dient ter ondersteuning van het opzetten van een lokaal jeugddebat. Daarnaast biedt de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ook hulp (ten aanzien van jeugdparticipatie) in de vorm van onder meer themamiddagen, workshops en consultatietrajecten.

Van de totale groep gemeentelijke beleidsmedewerkers is iets minder dan de helft (48%) bekend met het handboek. Een klein deel (15%) heeft het handboek ook daadwerkelijk gebruikt. De redenen om het boek niet te gebruiken variëren van: “nog geen tijd gehad” tot “geen prioriteit”, “nog niet nodig gehad, want nog geen debatten georganiseerd, nog niet zover zijn”, en “handboek is meer bedoeld voor jongerenwerkers”.

Iets meer dan de helft (63%) zegt nog nooit ondersteuning te hebben gezocht bij de SNJD. Van de groep gemeentelijke beleidsmedewerkers die dat wel doet, hebben er twee gebruik gemaakt van de workshop JP2000+ die de SNJD aanbiedt. Bijna twee derde van de groep respondenten binnen de gemeente zegt gebruik te maken van hulp die het lokale jeugdbeleid van de VNG biedt. Diverse activiteiten worden hierbij genoemd:

- consultatietrajecten met adviseurs,
- project ‘Ontwikkeling Lokaal Preventief Jeugdbeleid’ (OLJP),
- opzetten van filmopnames voor ‘De straat is van ons’,
- workshop gericht op jongerenparticipatie.

Daarnaast zoeken de beleidsmedewerkers op andere manieren hulp bij het organiseren van lokale debatten. Zo wordt gebruik gemaakt van lokale expertise. Deze vinden ze binnen de gemeente zelf (bureau voor communicatie), bij een programmabureau op wijkniveau of bij bestaande (jeugd)netwerken: jongerenopbouwwerkers, scholen, politieke partijen. Naast deze lokale hulpbronnen worden ook landelijke en provinciale organisaties genoemd als hulpbron. Het handboek is niet erg bekend bij de beleidsmedewerkers van de provincie. Drie van de elf respondenten zijn hier bekend mee. Degenen die het kennen, hebben het ook gebruikt.

Het boek wordt *niet* gebruikt omdat de provincie er geen behoefte aan heeft of omdat een lokaal jeugddebat niet past in het provinciaal beleid (beide redenen zijn één keer genoemd). Drie provincies hebben ooit ondersteuning gezocht bij de SNJD voor het organiseren van een debat (of de voorronde). Het betrof eerder onderlinge afstemming middels een telefonisch contact dan daadwerkelijke ondersteuning. Eenmaal is gebruik gemaakt van de workshop van JP2000+. Binnen de provincies is geen ondersteuning gezocht bij de VNG. Wel is gebruik gemaakt van provinciale steunfuncties, de “JPB-methodiek” voor jeugdgemeenteraden en brochures die betrekking hebben op het ontwikkelen van lokaal preventief jeugdbeleid (commissie Groenman).

5.4 Waardering en effecten van het NJD

De waardering van het NJD door de beleidsmedewerkers van gemeenten en provincies valt onder meer af te leiden uit de houding die zij hebben ten aanzien van de kernfuncties van het NJD. De respondenten is gevraagd wat zij *denken* dat de functie(s) van het NJD is (zijn). Het vergroten van de invloed van de jeugd wordt het meest genoemd door de beleidsmedewerkers van de gemeenten (43%). De stimuleringsfunctie wordt het minst vaak genoemd (4%). Beleidsmedewerkers van de provincies noemen de signaal- en de demonstratiefunctie het meest (beide vier keer).

Vervolgens zijn alle doelstellingen voorgelezen door de interviewer en is de respondenten gevraagd naar het effect van het NJD hierop. Daarbij is uitgegaan van de doelstellingen die het NJD in de loop der jaren heeft gekend:

1. het verkleinen van de kloof tussen jeugd en politiek;
2. het vergroten van de invloed van jongeren op de politiek;
3. signaalfunctie: bevorderen van de communicatie tussen politici en jongeren;
4. demonstratiefunctie: debatten geven inzicht in het politieke spel;
5. stimuleringsfunctie: stimuleren van de interesse in politiek.

Tabel 5.9 Doelstelling NJD volgens gemeenten, N=70

	Geen mening	Draagt niet bij	Draagt matig bij	Draagt veel bij
Verkleinen kloof	7	18	37	8
Vergroten invloed jongeren	3	22	41	4
Signaalfunctie: bevorderen communicatie politici en jongeren	4	10	34	22
Demonstratiefunctie: debatten geven inzicht in politieke spel	4	19	29	18
Stimuleringsfunctie: stimuleren interesse in politiek	6	17	38	9

Als wordt gevraagd in welke mate gemeenten denken dat deze doelstellingen bereikt worden, dan blijkt de verwachting dat het NJD de grootste bijdrage levert aan de signaal- en de

demonstratiefunctie (tabel 5.9). Over deze laatste functie is men tegelijkertijd ook het meest verdeeld. Het NJD draagt volgens de respondenten nog het minst bij aan het vergroten van de invloed van de jeugd op de politiek. Niet iedere respondent is er echter van overtuigd dat er een kloof bestaat tussen jeugd en politiek. Jongeren hebben volgens hen altijd al een beperkte interesse voor de politiek gehad.

De respondenten zetten ook nog twee algemene kanttekeningen bij het debat. In de eerste plaats is een veel gehoorde opmerking de beperkte reikwijdte van het debat. Zo wordt gedacht dat de gestelde doelen slechts opgaan voor de deelnemers aan de voorronde en het debat zelf. Daarnaast leeft het idee dat de groep jongeren die deelnemen hoger opgeleid zijn dan de gemiddelde jongere. Het debat bereikt niet een representatief deel van de doelgroep. Zo worden bijvoorbeeld ‘probleemjongeren’ niet bereikt. In de tweede plaats zijn veel respondenten van mening dat de bijdrage van het debat minimaal is vanwege het eenmalige karakter. Op deze manier beklijft de ervaring en opgedane kennis bij jongeren (én politici) niet. Een opvallende opmerking daarbij is dat het debat leerzamer lijkt voor politici dan voor jongeren. Een enkeling denkt dat er meer aanlooptijd nodig is om de effecten van het NJD te zien. Het groeiend aantal jeugdraden is hier een voorbeeld van een dergelijk effect.

Tabel 5.10 Doelstelling NJD volgens provincies, N=11

	Geen mening	Draagt niet bij	Draagt matig bij	Draagt veel bij
Verkleinen kloof	0	2	6	3
Vergroten invloed jongeren	1	4	4	2
Signaalfunctie: bevorderen communicatie politici en jongeren	0	2	6	3
Demonstratiefunctie: debatten geven inzicht in politieke spel	0	2	3	6
Stimuleringsfunctie: stimuleren interesse in politiek	0	1	7	3

De beleidsmedewerkers bij de provincie denken dat het NJD het meeste bijdraagt aan het inzichtelijk maken van het politieke spel (de demonstratiefunctie) (tabel 5.10). Het vergroten van de invloed van jongeren wordt de minst haalbare doelstelling geacht, hoewel de meningen hierover het meest verdeeld zijn.

Uit voorgaande evaluaties van het debat blijkt dat meer behoefte bestaat aan een beschrijving van de effecten die het debat heeft gehad op het participeren van jongeren. In voorgaande paragrafen is duidelijk gemaakt welke activiteiten voortkomen uit het jeugdparticipatiebeleid bij gemeenten en provincies. Het is lastig aan te tonen hoeveel invloed het debat hierop heeft gehad. Om hier toch een indruk van te krijgen is de beleidsmedewerkers gevraagd hoe zij het debat waarderen en of het invloed heeft gehad op hun jeugdparticipatiebeleid.

De respondenten die zowel bekend zijn met het NJD als jeugdparticipatiebeleid kennen, is als eerste gevraagd hun mening te geven over hoe het NJD zich verhoudt ten aanzien van overige instrumenten die ingezet kunnen worden om jeugdparticipatie te bevorderen.

Tabel 5.11 Belangrijkste activiteit met betrekking tot jeugdparticipatie volgens gemeenten, N=42*

Opzetten jeugdraad	62%
Themagroepen oprichten (ook andere dan politieke)	43%
Organiseren lokale debatten	31%
NJD is gelijk aan andere activiteiten	17%
Politici gaan langs jongeren in wijk of stad	14%
Gebruik maken van afvaardiging jeugd uit verschillende jongerenorganisaties	7%
Gebruik maken van lessen maatschappijleer	5%
Project verkeersveiligheid	5%
Maken krantje	2%
Eén dag oefenen in politiek bedrijven in gemeentehuis	2%
Verbetersessie IPP	2%
Lezingen of discussiebijeenkomsten over politieke onderwerpen organiseren	2%
Jongeren mening laten geven over politieke onderwerpen via internet	2%

* meerdere antwoorden mogelijk

De grote meerderheid van de respondenten uit de gemeenten (85%) acht andere vormen van jeugdparticipatie belangrijker dan het NJD. Er bestaat daarbij een duidelijke voorkeur voor het opzetten van een jeugdraad (zie tabel 5.11). Hierbij wordt opgemerkt dat de ervaring leert dat een jeugdraad met vaste leden niet goed functioneert. Bij het opzetten van een jeugdraad blijkt de ad hoc variant in de praktijk het beste te werken. De jongeren worden dan incidenteel ingezet om de gemeente van advies te dienen (dit wordt ook wel een jeugdpanel genoemd). Het betreft hier onderwerpen die de gemeente interessant lijkt om aan jongeren voor te leggen. Naast dat deze opzet beter werkt voor de gemeente, blijkt het incidentele karakter van de raad (of panel) ook de jongeren meer aan te spreken.

Op de tweede plaats volgen het oprichten van (politieke) themagroepen en het organiseren van lokale debatten. Door de nadruk te leggen op het stimuleren van lokale activiteiten kom je beter tegemoet aan ‘eisen’ die de leefwereld van de jongere kent. Jongeren zijn sterk lokaal georiënteerd. Ze willen snel tot actie overgaan en de resultaten dienen duidelijk zichtbaar te zijn. Door aan deze eisen te voldoen, is de kans groter dat jongeren zich betrokken voelen en beter gaan participeren (zowel maatschappelijk als politiek). Daarnaast vindt ook een redelijk aantal (17%) dat het NJD gelijk is aan overige activiteiten. Landelijke en lokale activiteiten zijn gelijk aan elkaar en dienen beide aandacht te krijgen.

Van twaalf gemeenten is zeker dat ze deel hebben genomen aan het debat. Hiervan denkt een derde dat het debat de beleidsmedewerkers op nieuwe ideeën heeft gebracht en dat het jeugdparticipatiebeleid zo sneller tot stand is gekomen. Ook is opgemerkt dat de vaardigheden die de jongeren hebben geleerd ten goede komt aan het jeugdparticipatiebeleid (de jonge-

ren functioneren beter in de jeugdraad). Eén beleidsmedewerker denkt dat het debat geen invloed heeft gehad.

Tabel 5.12 Belangrijkste activiteit met betrekking tot jeugdparticipatie volgens provincies, N=10*

NJD is gelijk aan overige activiteiten	7
Politici langs jongeren in de wijk of stad laten gaan	3
Gebruik maken van lessen maatschappijleer	2
Opzetten jeugdraad	1
Informatie op internet zetten	1
Tijdelijke jeugdpanels instellen	1
Jeugdpanel	1

* meerdere antwoorden mogelijk

Ook de provincies is gevraagd hoe het NJD zich verhoudt ten aanzien van overige vormen van jeugdparticipatie. Bij de provincies is het merendeel van mening dat het NJD gelijk staat aan overige jeugdparticipatie activiteiten (tabel 5.12). Een derde vindt het belangrijker dat politici met jongeren de wijk in gaan (bijvoorbeeld om ze te laten zien welke projecten de provincie op dat moment uitvoert).

Iets minder dan de helft van de groep respondenten binnen de provincie (4) is van mening dat het deelnemen aan de voorronde van het debat geen invloed heeft gehad op het jeugdparticipatiebeleid. Daarnaast wordt gedacht dat de provinciale politieke belangstelling voor jongeren gestegen is (2). Eén provincie heeft door de deelname ideeën opgedaan omtrent het vormgeven van dit beleid.

5.5 Het NJD in de praktijk

5.5.1 Beoordeling huidige debatten

Sinds 1995 wordt jaarlijks een debat georganiseerd in de Tweede Kamer in Den Haag. Voorafgaand aan dit landelijke debat worden via provinciale voorrondes deelnemers geselecteerd. De vraag of jongeren uit de gemeenten hebben deelgenomen aan een van voorrondes bleek voor de medewerkers van de gemeenten niet in alle gevallen even makkelijk te beantwoorden. Zo was het voor hen niet altijd duidelijk of deelnemers direct via scholen geworven zijn voor het debat (wat inhoudt dat de gemeente wel deel heeft genomen zonder daar zelf van op de hoogte te zijn). Slechts een klein aantal van de ondervraagde gemeentes (6%) zegt zeker te weten dat jongeren binnen de gemeente hebben deelgenomen aan een voorronde. Er is deelgenomen tussen 1997 en 2000. Eén gemeente heeft al drie keer meegedaan. De beleidsmedewerker blijkt in de meeste gevallen een summiere rol te hebben gehad bij het

organiseren van de voorronde. De ondersteunende en organisatorische werkzaamheden zijn vaak uitgevoerd door scholen of ondersteunende instellingen zoals het welzijnswerk.

Aangezien provincies gewoonlijk in samenwerking met de SNJD een voorronde organiseren, is het niet opmerkelijk dat bijna iedere respondent werkzaam binnen de provincie aangeeft ooit te hebben deelgenomen. In vijf provincies wordt de voorronde al meer dan drie jaar georganiseerd. Bij één respondent is het niet bekend of ooit is meegedaan. De rol van de provinciale beleidsmedewerker is organisatorisch (regelen van afspraken met politici) en faciliterend (vastleggen van zalen).

De respondenten die ooit een van debatten (en in sommige gevallen de voorrondes) zelf hebben bijgewoond, is gevraagd naar hun houding ten aanzien van de volgende aspecten van het debat: de samenstelling van de groep deelnemers, de onderwerpen die besproken zijn, het gebruik maken van toezeggingen, de houding van de jongeren tijdens het debat en de bekendheid van het debat bij jongeren. Zowel bij de gemeenten als bij de provincies hebben tien medewerkers een debat of voorronde bijgewoond. Hieronder volgt een aantal aspecten van het debat.

Samenstelling groep deelnemers

Zowel bij de provincies als bij de gemeenten is men tevreden over de spreiding van culturen tijdens debat. Binnen de provincie wordt iets vaker gedacht dat er te weinig jonge deelnemers zijn. Ook vinden zij veel vaker dan bij de gemeente dat het opleidingsniveau te weinig gespreid is (te veel hogere opgeleiden).

Onderwerpen

Een deel van de beleidsmedewerkers van de gemeenten oordeelt positief over de selectie van de onderwerpen, omdat deze door de jongeren zelf zijn aangebracht. Andere respondenten zijn van mening dat deze onderwerpen te veel bedacht zijn door volwassenen en daardoor te abstract zijn voor jongeren. Binnen de provincie is de mening ook verdeeld. Ook hier is het positieve aspect dat de jongeren de onderwerpen zelf kiezen. De onderwerpen zijn echter vaak te landelijk gericht, zodat het debat een “ver van mijn bed show” wordt.

Werken met moties en toezeggingen

Het werken met moties en toezeggingen wordt door zowel gemeenten als provincies positief gevonden, omdat het leidt tot concrete resultaten. Hieraan zijn volgens de respondenten wel de volgende voorwaarden verbonden:

- er moet ook daadwerkelijk iets mee gebeuren (anders leidt dit tot schijnbetrokkenheid);
- de resultaten moeten snel teruggekoppeld worden.

Het andere positieve aspect is dat de jongeren zo kennismaken met het spelen van het politieke spel en contact hebben met een politicus. Moties en toezeggingen kunnen motiverend werken bij het leren spelen van dit spel.

Opstelling van jongeren tijdens debat

Zowel gemeenten als provincies zijn van mening dat de jongeren zich tijdens het debat positief (enthousiast, kritisch, professioneel) opstelden, hoewel daarbij wel opgemerkt wordt dat er soms sprake was van een wij (jongeren)/zij (politici) verhouding waarin te veel nadruk ligt op de “strijd” die gevoerd dient te worden.

Voldoende bekendheid

Aan de respondenten (ook degenen die het debat niet hebben bijgewoond) is gevraagd of zij het NJD voldoende bekend achten bij jongeren. Zowel binnen gemeenten als provincies is men van mening dat dit niet het geval is. De beleidsmedewerkers constateren dit omdat ze van de kant van de jongeren weinig horen over het bestaan van het debat. Bij de provincie wordt iets vaker aangegeven dat de respondent er geen zicht op heeft.

Ondanks dat het debat niet direct invloed lijkt te hebben gehad op het stimuleren van de jeugdparticipatie binnen gemeenten en provincies, is bijna iedere respondent (81% binnen gemeenten, 100% bij de provincies) vóór het continueren van het debat.

Zowel binnen gemeenten als bij de provincies is men van mening dat het debat gecontinueerd moet worden, omdat het leuk en leerzaam (wat betreft het leren kennen van het politieke spel) is. Tevens schept het een draagvlak voor jeugdparticipatiebeleid onder politici. Het NJD heeft zo een stimulerende werking. Ook wordt aangedragen dat er geen beter alternatief voor handen is. Het NJD moet dan wel *beter aan gaan sluiten op het lokale beleid*. Op lokaal niveau moet meer effect gesorteerd worden. De recente samenwerking met het Lagerhuis Debat wordt gezien als een positieve ontwikkeling, omdat het Lagerhuis via scholen deelnemers werft.

De belangrijkste argumenten volgens de gemeentelijke beleidsmedewerkers om het NJD niet voort te zetten zijn gelegen in het feit dat een debatvorm niet aansluit bij de belevingswereld van de meeste jongeren, dat alleen een selecte groep jongeren met het debat wordt bereikt en dat het geen prioriteit heeft binnen het jeugdparticipatiebeleid van gemeenten. De provinciale beleidsmedewerkers voegen hier nog aan toe dat het debat veel publiciteit krijgt, waardoor overige successen en projecten op het gebied van jeugdparticipatie onterecht weinig aandacht krijgen.

5.5.2 Suggesties voor verbeteringen

De respondenten die een debat (of de voorronde) hebben bijgewoond, is naar suggesties gevraagd waardoor het NJD verbeterd zou kunnen worden. Deze suggesties hebben betrekking op de werving en selectie van deelnemers, de voorbereiding van het debat en het debat zelf.

Werving en selectie van deelnemers

Zowel de gemeentelijke als de provinciale beleidsmedewerkers zijn van mening dat een bredere doelgroep bereikt dient te worden. Daarbij kan meer gebruik gemaakt worden van het lokale jeugdparticipatiebeleid, scholen en lokale jeugdnetwerken. De gemeenten denken daarnaast dat meer de publiciteit gezocht dient te worden via het internet, jeugdbladen (Webber, Yes) en televisie.

Voorbereiding en agendavorming

Ook bij de voorbereiding lijkt het gemeentelijke beleidsmedewerkers zinvol om meer gebruik te maken van scholen en lokale instellingen. Binnen scholen kunnen jongeren voorbereid worden op thema's die in het debat aan de orde zouden kunnen komen. Eén respondent doet het voorstel om de voorrondes in plaats van provinciaal, lokaal te organiseren.

De provincies geven hier aan dat de organisatie nog verbeterd kan worden: zo zou de SNJD iets meer op tijd afspraken moeten maken met de provincie, zodat deze op tijd de zalen en de politici kunnen regelen.

Binnen gemeenten wordt gesuggereerd meer lokale onderwerpen te bespreken tijdens het debat. Deze sluiten beter aan bij de beleavingswereld van jongeren. Anderen pleiten juist voor meer landelijke onderwerpen. Deze onderwerpen kun je dan van tevoren met behulp van scholen laten vaststellen. Ook wil iemand meer verdieping van de onderwerpen door deze een paar jaar lang terug te laten komen. Zo kan worden aangesloten bij de discussie van voorgaande jaren. Bij de provincies voegt men daaraan toe dat de onderwerpen beter afgebakend dienen te worden (tijdens de voorbereiding).

Structuur debat

De structuur zoals deze nu bestaat, zou volgens gemeentelijke beleidsmedewerkers nog meer toe moeten groeien naar een vorm die jongeren aanspreekt en die werkbaar is. Als voorbeeld wordt hier het projectmatig werken op lokaal niveau genoemd. Daarbij werken kleine groepen jongeren aan een onderwerp en vertalen dit vervolgens naar lokaal niveau. Ook zou van tevoren per e-mail overlegd kunnen worden met de ministers over de onderwerpen of thema's. Eén respondent vindt dat het aantal activiteiten op de dag van het debat zelf te laag is. Ook provincies adviseren lokale activiteiten meer op te nemen in de structuur van het debat. Zo kun je bijvoorbeeld deelnemers na het debat laten optreden als vertegenwoordiger van

jongeren binnen de gemeenten. Het effect van debat op beleid van de gemeente is dan groter. Men vindt het positief dat de nadruk ligt op het uiten van een mening en niet op het winnen van het debat. Enkele overige adviezen van de beleidsmedewerkers bij de provincies zijn het proberen het debat ook voor VMBO leerlingen aantrekkelijker te maken, meer Kamerleden bij het debat te betrekken en eventueel de voorrondes ook ergens anders te houden dan in het provinciehuis.

Daarnaast is het advies van de gemeenten om de resultaten meer terug te koppelen, bijvoorbeeld in en via het Jeugdjournaal of via een rapportage naar scholen. De provincies voegen hieraan toe dat de toezeggingen en de activiteiten die daaruit voortkomen, goed gemonitord dienen te worden.

5.6 Conclusies

De meeste gemeenten en provincies zijn tussen 1997 en 1999 gestart met het jeugdparticipatiebeleid. De aanleiding hiervoor was in de meeste gevallen een specifiek beleidsonderwerp. Het NJD is zelden de aanleiding geweest.

Zowel bij gemeente als bij de provincie is de meest genoemde doelstelling van het jeugdparticipatiebeleid het vergroten van de betrokkenheid van de jeugd bij de politiek en het informeren van jongeren. De gemeenten maken hierbij het meest gebruik van een jeugdraad. Tevens proberen ze jongeren verantwoordelijkheid te geven voor plannen en projecten binnen de gemeente. De provincie heeft als kernactiviteit het subsidiëren van initiatieven en het instellen van (tijdelijke) jeugdpanels (die dienen als klankbord).

De naamsbekendheid is groot onder zowel provincies als gemeenten. Dit is te danken aan informatie die direct van het SNJD afkomstig is. Bijna de helft van de provincies geeft echter aan niet te weten hoe de provincie bekend is geraakt met het NJD.

Het NJD is belangrijk vanwege de signaal- en demonstratiefunctie die het heeft (bij de provincies wordt hier alleen de demonstratiefunctie genoemd).

Het lijkt er op dat het Nationaal Jeugddebat niet op een directe manier de jeugdparticipatie heeft gestimuleerd. Het NJD heeft niet geleid tot directe resultaten binnen het jeugdparticipatiebeleid van gemeente en provincie. Het lokale jeugdparticipatiebeleid en het NJD staan daarvoor (nog) te veel los van elkaar. Wel blijkt dat binnen het jeugdparticipatiebeleid van zowel gemeenten als provincies het opzetten van een jeugdraad en een jeugdpanel tot de kernactiviteiten horen, waarbinnen het debatteren een grote rol speelt.

Zowel gemeenten als provincies zijn positief ten aanzien van het continueren van het debat, mits de toezeggingen worden nagekomen en het debat beter ingebed wordt in het lokale jeugdparticipatiebeleid. Een kritiekpunt is dat maar een beperkte en selecte (hoog opgeleide) groep jongeren wordt bereikt. Door beter gebruik te maken van lokale (jeugd)netwerken, kan een bredere groep jongeren bereikt worden.

6 CONCLUSIE

Sinds 1995 vindt jaarlijks het Nationaal Jeugddebat (NJD) plaats. Tijdens dat debat gaan jongeren met bewindslieden in discussie over door henzelf gekozen onderwerpen. De doelstelling van het debat is drieledig. In de eerste plaats zou het de kloof tussen jeugd en (landelijke) politiek moeten verkleinen. In de tweede plaats zou het de invloed van jongeren op de politiek moeten vergroten. In de derde plaats zou het lagere overheden moeten stimuleren om jeugdparticipatiebeleid te ontwikkelen of te versterken. Bij de oprichting van de Stichting Nationaal Jeugddebat (SNJD), die de organisatie van het debat voor haar rekening neemt, is de afspraak gemaakt dat in 2002 een evaluatie van het debat plaats zou vinden met het oog op eventuele continuering. Ten behoeve van die evaluatie heeft Regioplan een onderzoek verricht, waarvan de resultaten in rapport worden gepresenteerd. In dit laatste hoofdstuk trekken we op grond van die resultaten conclusies en beantwoorden we de onderzoeksvragen die in het eerste hoofdstuk zijn geformuleerd. In het onderzoek zijn jongeren (debatdeelnemers en niet-deelnemers) via een schriftelijke enquête ondervraagd, er zijn face-to-face interviews geweest met bewindslieden en Kamerleden, en lokale en provinciale beleidsmedewerkers met jeugdbeleid in hun portefeuille zijn telefonisch geïnterviewd.

Bekendheid

De bekendheid van het NJD onder jongeren schatten we rond de 40 procent. Dat betekent dus dat vier van de tien jongeren in de leeftijdsgroep van 12 tot en met 18 wel eens van het NJD heeft gehoord: ze hebben een stukje op televisie gezien, een leraar heeft iets verteld, ze hebben een poster, folder of boekje onder ogen gehad en dergelijke. De bekendheid van het NJD onder provinciale en lokale beleidsmedewerkers is zeer groot. Bijna iedereen (rond de 95 procent) kent het debat, hetgeen uiteraard vanuit de professionele betrokkenheid bij het onderwerp ook verwacht zou mogen worden. De bekendheid onder politici (bewindslieden en Kamerleden) is in het onderzoek niet nagegaan. Er is namelijk alleen gesproken met politici die in het verleden aan één (of meer) van de debatten hebben deelgenomen.

Waardering

De waardering voor het debat als een op zichzelf staand evenement is aanzienlijk, gezien de overeenstemming over de continuering van het NJD. De overgrote meerderheid van de ondervraagden is van mening dat het debat in de komende jaren zou moeten blijven bestaan. Ook bestaat er onder jongeren veel interesse voor een eventuele deelname.

De ondervraagden zijn echter niet van mening dat het NJD een effectief instrument is om de jeugdparticipatie in het algemeen te vergroten. Hoewel gebleken is dat deelnemende jongeren na het debat politiek actiever zijn, denken de meeste beleidsmedewerkers dat dit effect beperkt

blijft tot de groep deelnemers. Het debat wordt daarom gezien als slechts één van de middelen die ingezet dienen te worden om jongeren en politiek dichterbij elkaar te brengen.

Er bestaat met name waardering voor de *vorm* van het debat. De verschillende aspecten van het debat (de werving en voorbereiding, de opstelling van de jongeren en politici tijdens het debat en het werken met moties en toezeggingen) worden in verschillende mate gewaardeerd.

Werving en voorbereiding

Een belangrijk punt van kritiek volgens de politici en de beleidsmedewerkers is dat bij het werven van deelnemers nog een te selecte groep (hoogopgeleide) jongeren wordt bereikt. De jongeren geven aan dat het nog onvoldoende bekend is hoe en wanneer deze werving plaatsvindt.

De jongeren laten zich positief uit over de wijze waarop zij worden voorbereid op het debat. Bij de beleidsmedewerkers bestaan hier verschillende ideeën over. Een positief aspect is volgens hen dat de onderwerpen door jongeren zelf worden aangebracht. Andere beleidsmedewerkers zijn juist van mening dat de onderwerpen teveel door volwassenen bedacht zijn en waardoor deze te abstract blijken voor jongeren. Enkele politici geven aan dat de voorbereiding te zwaar is, waardoor een open debat minder goed mogelijk wordt. De jongeren zijn (veel) minder spontaan, stellen zich te veel op als echte woordvoerders. Dit vermindert de aantrekkingskracht van het debat. Door deze verminderde aantrekkelijkheid neemt de media-aandacht af en dat verkleint weer de kans dat er een stimulerende werking van het debat uitgaat. Een (te) zware voorbereiding kan dus volgens een aantal politici de effectiviteit van het NJD verminderen.

Een andere belemmerende factor voor de effectiviteit van het NJD is volgens beleidsmedewerkers en politici dat jongeren vaak moties indienen die op het terrein van de lokale overheid liggen. De inhoudelijke voorbereiding zou om die reden volgens de beleidsmedewerkers deels binnen scholen kunnen gebeuren. Hier kunnen jongeren voorbereid worden op relevante thema's die in het debat aan de orde zouden kunnen komen en leren zij tevens op welk politiek niveau de onderwerpen ingebracht dienen te worden (op lokaal, provinciaal of landelijk niveau).

Opstelling van jongeren en politici

Over de opstelling van de jongeren en de politici wordt door beide partijen verschillend gedacht. De politici zijn over het algemeen positief over hun eigen opstelling tijdens het debat. Zij zijn van mening dat de politici goed luisteren naar de jongeren. Ook over de opstelling van de jongeren zijn zij over het algemeen positief (behalve dat zij zich, zoals eerder opgemerkt, soms te veel als woordvoerder opstellen).

De jongeren zijn minder positief over de opstelling van de politici. Zo geven zij vaak aan dat ze (nog) niet serieus genoeg genomen worden tijdens het debat.

Moties en toezeggingen

De meerderheid van alle ondervraagden staat positief tegenover het werken met moties. De praktijk van Tweede Kamer wordt op deze manier goed nagebootst. Ook veronderstellen

beleidsmedewerkers en jongeren dat deze constructie een positieve bijdrage levert aan het tot stand komen van concrete resultaten.

Het is echter niet altijd mogelijk om toezeggingen te doen, omdat de bewindslieden gecontroleerd worden door de Tweede Kamer. Zij kunnen geen toezeggingen doen die in strijd zijn met besluiten die de Tweede Kamer heeft genomen.

Een nadeel aan het werken met moties en toezeggingen is volgens de politici bovendien dat het NJD zo vaker als een schaduwparlement gaat optreden. Beide genoemde ontwikkelingen kunnen er volgens hen toe leiden dat zich vaker botsingen zullen voordoen tussen de wensen van jongeren en wat er politiek gezien mogelijk is.

Een ruime meerderheid van de jongeren is niet op de hoogte gesteld van de resultaten die voort zijn gekomen uit de toezeggingen. Zowel de politici als de beleidsmedewerkers pleiten daarom voor een meer gestructureerde controle op de uitvoering ervan. De resultaten dienen volgens hen kenbaar gemaakt te worden aan een bredere groep dan alleen de deelnemende jongeren.

Verkleining van kloof jeugd en politiek

De eerste doelstelling van het NJD is het verkleinen van de kloof tussen jongeren en politiek. Het vergroten van deze kloof is binnen de politiek de afgelopen jaren een punt van zorg geweest. Hierbij zijn echter kanttekeningen te plaatsen. Uit onderzoek blijkt namelijk niet dat huidige generaties jongeren minder politiek betrokken zijn dan oudere generaties. Dat neemt niet weg dat het van belang blijft de politieke belangstelling van jongeren te stimuleren, aangezien juist de periode 12-18 jaar zo belangrijk is voor het proces van politieke socialisatie.

Het daadwerkelijk meten van de kloof tussen jeugd en politiek lag buiten het bereik van dit onderzoek. Er kunnen dus geen echt harde uitspraken gedaan worden over het effect dat het NJD heeft op het verkleinen van de kloof tussen jeugd en politiek. Wel is uit dit onderzoek gebleken dat de deelnemers na deelname een grotere politieke betrokkenheid tonen, meer participeren en iets vaker dan de niet-deelnemers denken dat zij invloed kunnen uitoefenen op de politiek. De vraag die open blijft, is of deze jongeren niet al vóór de deelname aan het debat tot de selecte groep van politiek betrokken jongeren behoren.

Daarnaast blijkt uit de antwoorden van de verschillende respondenten dat zij denken dat het NJD een bijdrage levert aan het verkleinen van de kloof. Het debat in de huidige opzet bevordert volgens de jongeren, politici en beleidsmedewerkers met name de communicatie tussen jongeren en politici (de signaalfunctie) en maakt het politieke spel voor hen inzichtelijker (de demonstratiefunctie). Bij slechts enkele politici bestaat daarnaast het idee dat het NJD in zijn huidige vorm de kloof tussen jongeren en politiek verkleint doordat de deelnemers hun ervaringen zullen willen overdragen op andere jongeren.

Vergroting invloed jeugd

Het debat levert volgens jongeren, politici en beleidsmedewerkers een beperkte bijdrage aan de tweede doelstelling; het vergroten van de invloed van de jeugd op de politiek. Volgens de

ondervraagden wordt deze doelstelling alleen maar bereikt voor de jongeren die deelnemen aan het debat. Voor deze specifieke groep jongeren is het NJD een geschikt instrument om hun invloed op de politiek te vergroten. Voor de overige jongeren zijn andere instrumenten beter geschikt, zo vinden beleidsmedewerkers en politici.

Hierboven is al beschreven dat de beperkte mate waarin toezeggingen kunnen worden gedaan de effectiviteit van het NJD op de vergroting van de invloed beperkt.

Stimuleren gemeenten en provincies

De derde doelstelling van het NJD is om het jeugdparticipatiebeleid van lagere overheden (provincies en gemeenten) te stimuleren. Het NJD blijkt zelden de aanleiding te zijn geweest voor een gemeente of provincie om jeugdparticipatiebeleid op te zetten. Specifieke beleidsonderwerpen (bijvoorbeeld overlast van hangjongeren) zijn daarvoor veel vaker de reden geweest. Jeugdbeleid en jeugdparticipatiebeleid blijken bij lagere overheden min of meer gelijk met het NJD te zijn ontwikkeld (enkele uitzonderingen daargelaten die al veel langer met jeugdbeleid aan de slag bleken) en kennen door de specifieke situatie op lokaal niveau ook vele verschijningsvormen. Daarbij zijn jeugdraden en jeugdpanels en in iets mindere mate de organisatie van lokale debatten inmiddels een tamelijk vertrouwd fenomeen in Nederlandse gemeenten en provincies.

Het NJD lijkt het jeugdparticipatiebeleid binnen de lagere overheden niet sterk te hebben gestimuleerd. Het lokale beleid en het NJD staan daarvoor (nog) te veel los van elkaar. In de afweging van het NJD ten opzichte van andere vormen van jeugdparticipatie geven zowel beleidsmedewerkers als jongeren de voorkeur aan meer lokaal georiënteerde activiteiten boven een landelijk debat dat maar eenmaal per jaar georganiseerd wordt. Het NJD kan als instrument niet makkelijk ingepast worden in het lokale beleid. Liever kiezen beleidsmedewerkers voor lokale activiteiten, omdat die beter aansluiten bij de leefwereld van jongeren. De politici hebben geen duidelijke voorkeur voor het NJD of overige vormen van jeugdparticipatie. Zij hechten evenveel waarde aan zowel het NJD als aan bijvoorbeeld lokale activiteiten.

Toekomstvisie

De jongeren, politici en beleidsmedewerkers staan positief tegenover het continueren van het NJD. Dat wil niet zeggen dat het debat niet voor verbetering vatbaar is. Uit de antwoorden van de jongeren, beleidsmedewerkers en de politici komen de volgende verbeterpunten naar voren:

- Het debat blijkt nog te onbekend te zijn bij jongeren. Alle ondervraagden zijn van mening dat de bekendheid onder jongeren vergroot kan worden. Hierbij worden met name het onderwijs (maar ook de media) genoemd als een geschikt forum om het NJD onder de aandacht te brengen.
- In de huidige opzet is er waardering voor de vorm van het debat maar zorgt met name de geringe reikwijdte volgens jongeren, politici en met name beleidsmedewerkers ervoor dat het NJD weinig invloed heeft op het participatiegedrag van jongeren in Nederland. Hoewel

het debat geen grote bijdrage levert aan het vergroten van de invloed van de jeugd op de politiek, heeft het volgens hen wel een stimulerende functie. Om de stimulerende functie van het debat verder te vergroten en het debat tevens meer bekendheid te geven, adviseren met name de beleidsmedewerkers om het debat een meer duidelijke plaats te geven en het beter in te bedden in het lokale beleid. Zo kan bijvoorbeeld bij het werven van jongeren een grotere en *bredere* groep worden bereikt als (nog) beter gebruik wordt gemaakt van lokale netwerken zoals het onderwijs en bestaande jongerenorganisaties. Ook het recente samenwerken met Het Jongeren Lagerhuis wordt in dit verband als positief ervaren.

- Over de zwaarte van de voorbereiding verschilt men van mening. Wel is duidelijk geworden dat jongeren geleerd moet worden wat de plaats van een onderwerp is binnen het besluitvormingsproces.
- De verwerking van de toezeggingen is een punt van zorg. Er dient nog meer aandacht te zijn voor het monitoren van de toezeggingen en de terugkoppeling van de resultaten aan jongeren. Zij worden nog slecht op de hoogte gesteld van de behaalde resultaten.

LITERATUUR

- Arends, R., Th. Duyvené de Wit, C. van der Eijk, M. Gemmeke & K. Smit (1997).
Politieke belangstelling in Nederland 1971-1994. *Mens en Maatschappij* 3: 227-247.
- Brug, W. van der & C. van der Eijk (1998).
Different at the surface, similar in depth: attitudes towards politics in Germany and the Netherlands. Amsterdam: Duitsland Instituut.
- Dalton, R.J. (1988).
Citizen Politics in Western Democracies: Public Opinion and Political Parties in the United States, Great Britain, West Germany and France. Chatham, N.J.: Chatham House Publishers inc.
- Gemmeke, M. (1998).
Politieke betrokkenheid van kinderen op de basisschool. Amsterdam: Thesis Publishers.
- Krikke, J. (2000).
‘Adviezen en brieven in plaats van maatregelen. Vijf jaar Nationaal Jeugddebat’, in 0/25: *Tijdschrift over jeugd*, vol. 5. afl. 2 (mrt. 2000), p. 15-17.
- Mokken, R.J. (1971).
A theory and procedure of scale analysis. Den Haag: Mouton
- Wittebrood, K. (1996).
Politieke socialisatie in Nederland. Een onderzoek naar de verwerving en ontwikkeling van politieke houdingen van havo- en vwo leerlingen. Amsterdam: Thesis Publishers.

BIJLAGE 1

Vragenlijst Jongeren

Hieronder volgen de vragen die aan de jongeren zijn voorgelegd. Iedere jongere kreeg een vragenlijst bestaande uit drie delen; twee delen (A en C) waren hetzelfde voor zowel niet-deelnemers als oud-deelnemers; het middelste deel (B) kent twee verschillende varianten; 1. een variant voor de niet-deelnemers waarin met name in wordt gegaan op de bekendheid met het debat en 2. een deel voor de deelnemers waarin de diverse aspecten van de deelname centraal staan.

Deel A Politieke onderwerpen

Voordat je de volgende vragen gaat beantwoorden willen we nog even uitleggen wat in deze vragenlijst bedoeld wordt met het begrip 'politiek'. We hebben dan niet alleen over debatten in de Tweede Kamer maar ook over politieke activiteiten die bij jou in de buurt worden georganiseerd. Zo zijn er verschillende organisaties te noemen die ook onder het kopje 'politiek' vallen. Bijvoorbeeld de vakbond of een jongerenvereniging van Greenpeace. Maar ook het beleid van de gemeente en handtekeningacties bij jou in de buurt hebben met politiek te maken.

In dit deel willen we van je weten wat jij van al deze vormen van politiek vindt.

A.1 Ben je geïnteresseerd in politieke onderwerpen? (omcirkel één antwoord)

1	Erg geïnteresseerd
2	Best wel geïnteresseerd
3	Een beetje geïnteresseerd
4	Niet geïnteresseerd

A.2 Hieronder staan drie vragen waarbij we willen weten hoe vaak je de krant leest of naar het journaal kijkt. Je kan kiezen uit vijf antwoorden: van 1 (bijna iedere dag) tot 5 (bijna nooit). (omcirkel één antwoord)

	Bijna iedere dag	3 tot 4 keer per week	1 tot 2 keer per week	minder dan 1 keer per week	Bijna nooit
Hoe vaak lees je iets over politiek in de krant?	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Hoe vaak kijk je naar het jeugdjournaal?	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Hoe vaak kijk je naar ander journaal?	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-

A.3 Kijk je wel eens naar actualiteitenprogramma's? (bijvoorbeeld Netwerk, B&W)
(omcirkel één antwoord)

1	Ja
2	Nee

A.4 Denk je dat jongeren invloed kunnen uitoefenen op de beslissingen die politici nemen? (omcirkel één antwoord)

1	Ja, ik denk het wel
2	Nee, ik denk het niet

A.5 Stel dat er vandaag verkiezingen zouden worden gehouden voor de Tweede Kamer en dat je mag stemmen. Zou je dat gaan doen? (omcirkel één antwoord)

1	Ik zou zeker gaan stemmen
2	Ik zou waarschijnlijk gaan stemmen
3	Ik twijfel tussen wel of niet stemmen
4	Ik zou waarschijnlijk niet gaan stemmen
5	Ik zou zeker niet gaan stemmen

A.6 Hieronder zie je een aantal uitspraken. Geef aan in hoeverre je het met deze uitspraken eens bent door een antwoord te kiezen tussen 1 (helemaal mee eens) en 5 (helemaal mee oneens). (omcirkel één antwoord)

	Helemaal mee eens				Helemaal mee oneens
Kamerleden bekommeren zich niet om de mening van mensen zoals ik.	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
De politieke partijen zijn alleen maar geïnteresseerd in de stemmen van mensen, niet in hun meningen	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Mensen zoals ik hebben geen enkele invloed op wat de regering doet	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Er stemmen zoveel mensen bij de verkiezingen, dat mijn stem er niet toe doet	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Tegen beter weten in beloven politici meer dan ze kunnen waarmaken	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Ministers en staatssecretarissen zijn vooral op hun eigenbelang uit	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Kamerlid word je eerder door je politieke vrienden dan door je bekwaamheid	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-

A.7 Als je in een gezelschap bent van mensen die aan het praten zijn over politieke onderwerpen, doe je dan meestal mee het gesprek, luister je met belangstelling, luister je niet of heb je geen belangstelling?

(omcirkel één antwoord)

1	Ik doe meestal mee met het gesprek
2	Ik luister met belangstelling
3	Ik luister niet
4	Ik heb geen belangstelling

A.8 Hieronder staan een aantal activiteiten die je zou kunnen doen als je ergens tegen wilt protesteren of als je je mening duidelijk wilt maken aan andere mensen. Omcirkel bij elke activiteit 1) of je vindt dat dit een goede manier is voor jongeren om invloed uit te oefenen, en 2) of je je kan voorstellen dat je deze activiteit zal gaan uitvoeren.

(Per activiteit omcirkel je dus twee keer een antwoord)

Activiteit	Is een goede manier	Is niet een goede manier	Zou ik wel doen	Zou ik niet doen
In een Jeugdraad plaats nemen in de gemeente	-1-	-2-	-1-	-2-
Deelnemen aan een debat voor jongeren in de gemeente	-1-	-2-	-1-	-2-
Deelnemen aan het Nationaal jeugddebate	-1-	-2-	-1-	-2-
Een handtekeningactie organiseren	-1-	-2-	-1-	-2-
Met een voorstel naar de gemeente gaan	-1-	-2-	-1-	-2-
Deelnemen aan een demonstratie	-1-	-2-	-1-	-2-
Praten met een minister of een Tweede Kamerlid, als die bij jongeren in mijn gemeente langs zou komen	-1-	-2-	-1-	-2-
Naar een lezing of discussie-bijeenkomst over een politiek onderwerp gaan	-1-	-2-	-1-	-2-
Mijn mening geven over politieke onderwerpen via internet (een "poll")	-1-	-2-	-1-	-2-
Lid zijn van een politieke- of een jongerenorganisatie	-1-	-2-	-1-	-2-
Lid zijn van een Medezeggenschapsraad (op school of opleiding)	-1-	-2-	-1-	-2-
Lid zijn van een jeugdorganisatie (bijv. de Scouting)	-1-	-2-	-1-	-2-
Lid zijn van een maatschappelijke jeugdorganisatie (bijv. jongeren-afdeling van Greenpeace)	-1-	-2-	-1-	-2-

Deel B Bekendheid met Nationaal Jeugddebat

(bestemd voor de niet-deelnemers)

Elk jaar wordt er een landelijk debat georganiseerd tussen ministers en staatssecretarissen en een groep jongeren. Het debat gaat over onderwerpen die de jongeren zelf inbrengen en waar ze over willen praten met een minister of staatssecretaris. Dit debat heet het Nationaal Jeugddebat en de volgende vragen gaan hier over.

B.1 Ken je het Nationaal Jeugddebat?

(omcirkel één antwoord)

1	ja
2	nee → Ga door naar vraag B.4

B.2 Hoe heb je het Nationaal Jeugddebat leren kennen?

- (je mag meerdere antwoorden omcirkelen)*

1	Ik heb het gehoord van een vriend(in)
2	Door een poster, folder of boekje
3	Ik ben het op internet tegengekomen
4	Het is besproken door een leraar
5	Via de krant of een tijdschrift
6	Via een club of jongerenorganisatie waar ik lid van ben
7	Via de radio
8	Anders, namelijk.....

B.3 Hoe lang ken je het Nationaal Jeugddebat al?

(omcirkel één antwoord)

1	Al langer dan vijf jaar
2	Tussen de twee en vijf jaar
3	Sinds vorig jaar
4	Sinds dit jaar

B.4 Vind je dat het belangrijk dat het Nationaal Jeugddebat blijft bestaan?

(omcirkel één antwoord)

1	Heel belangrijk
2	Best wel belangrijk
3	Een beetje belangrijk
4	Niet belangrijk

B.5 Hieronder staan drie doelen van het Nationaal Jeugddebat. Denk je dat het

Nationaal Jeugddebat nuttig is voor het bereiken van die doelen? Je kan bij iedere reden aangeven hoe nuttig je deze vindt. Kies een antwoord van 1 (heel erg nuttig) tot 5 (helemaal niet nuttig).

(omcirkel per doel één antwoord)

	Heel erg nuttig	Best wel	Weet ik niet	Een beetje nuttig	Helemaal niet nuttig
jongeren kunnen door het debat invloed uitoefenen op de beslissingen van politici	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Het debat kan ervoor zorgen dat jongeren en politici meer belangstelling voor elkaar hebben	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-
Het debat wordt georganiseerd omdat jongeren zo leren hoe de democratie in Nederland werkt	-1-	-2-	-3-	-4-	-5-

B.6 Zou je zelf aan het Nationaal Jeugddebat willen meedoen?

(omcirkel één antwoord)

1	Ja
2	Nee

B.7 Hieronder volgen een aantal stellingen die gaan over redenen waarom je wel of juist niet zo willen meedoen met het Nationale Jeugddebat. Met welke ben je het eens? (je mag meerdere antwoorden omcirkelen)

1	Ik zou mee doen omdat ik zo extra vrij van school krijg
2	Ik zou mee doen omdat ik zo een kijkje kan nemen in de Tweede Kamer
3	Het lijkt me leuk om mee te doen omdat ik zo een idee krijg van wat er gebeurt in Nederland, buiten mijn eigen omgeving
4	Ik zou mee doen omdat ik het gevoel heb dat daar goed naar jongeren geluisterd wordt
5	Ik zou mee doen omdat het spannend is
6	Ik zou <i>niet</i> mee doen omdat ik denk dat ik te weinig over politiek weet
7	Ik zou <i>niet</i> mee doen omdat ik het deelnemen aan het debat te moeilijk vind
8	Ik zou <i>niet</i> mee doen omdat ministers toch niet luisteren naar jongeren in het NJD
9	Ik zou <i>niet</i> mee doen omdat het me niet interessant lijkt
10	Ik zou <i>niet</i> mee doen omdat het me niet nuttig lijkt
12	Ik zou <i>niet</i> mee doen omdat.....
11	Ik zou mee doen omdat.....

Deel B Deelnemers voorronde en Nationaal jeugddebat

(bestemd voor de deelnemers)

B.1 Heb je deelgenomen aan: (omcirkel één antwoord)

1	Alleen de voorronde
2	Het debat (dus zowel de voorronde als het Nationale Jeugddebat)
3	Geen van beiden → ga naar deel C

B.2 In welk jaar heb je meegedaan aan een voorronde of het jeugddebat?

(omcirkel één antwoord)

1	In 1999
2	In 2000
3	In 2001
4	Anders, namelijk.....

B.3 Is je mening over de invloed die jongeren kunnen uitoefenen veranderd nadat je hebt deelgenomen aan het debat/ de voorronde? (omcirkel één antwoord)

1	Nee, ik denk er nog hetzelfde over
2	Ja, ik denk nu dat jongeren meer invloed kunnen uitoefenen
3	Ja, ik denk nu dat jongeren minder invloed kunnen uitoefenen

B.4 Wat heb je geleerd van de voorronde of het debat?

- (je mag meerdere antwoorden omcirkelen)

1	Ik heb iets geleerd over hoe de democratie werkt
2	Ik heb geleerd hoe ik mijn mening duidelijk kan maken
3	Ik begrijp nu beter wat de rol van een minister of staatssecretaris is
4	Iets anders, namelijk.....

B.5 Ben je meer geïnteresseerd geraakt in politieke onderwerpen sinds je hebt mee gedaan met het Nationaal Jeugddebat (of de voorronde)? (omcirkel één antwoord)

1	Ja
2	nee

B.6 Ben je tevreden over hoe de voorronde of het Nationale Jeugddebat verlopen is?

1	Ja
2	nee

B.7 Zijn er voorbeelden te noemen van politieke activiteiten waar je aan meedoet sinds je hebt deelgenomen aan de voorronde of het Nationaal Jeugddebate

(je mag meerdere antwoorden omcirkelen)

1	Nee, die zijn er niet
2	Procesbegeleider zijn bij het Nationale Jeugddebate
3	Ik heb plaats genomen in een Jeugdraad
4	Ik heb deelgenomen aan een debat voor jongeren in de gemeente
5	Ik ben met een voorstel naar de gemeente gaan
6	Ik heb met een gemeenteraadslid gesproken dat bij jongeren op bezoek komt
7	Ik ben lid geworden van (politieke) jongerenorganisatie
8	Ik ben lid geworden van de Medezeggenschapsraad van mijn school of opleiding
9	Ik ben lid geworden van de leerlingenraad van mijn school of opleiding
10	Een andere activiteit, namelijk.....

B.8 Zou je je weer opgeven voor een voorronde of het Nationale Jeugddebate

1	Ja
2	Nee

B.9 Hieronder volgen een aantal stellingen die gaan over redenen waarom je wel of niet nog eens zou willen meedoen met het jeugddebate of een voorronde. Met welke ben je het eens?

(je mag meerdere antwoorden omcirkelen)

1	Ik zou weer mee doen omdat ik zo extra vrij van school krijg
2	Ik zou weer mee doen omdat ik zo een kijkje kan nemen in de Tweede Kamer
3	Het lijkt me leuk om weer mee te doen omdat ik zo een idee krijg van wat er gebeurt in Nederland, buiten mijn eigen omgeving
4	Ik zou weer mee doen omdat ik goed word voorbereid op debatteren met de minister of de staatssecretaris
5	Ik zou weer mee doen omdat ik vind dat er goed naar de jongeren geluisterd is
6	Ik zou weer mee doen omdat het spannend is
7	Ik zou niet meer mee doen omdat ik niet goed begeleid ben
8	Ik zou niet meer mee doen omdat ik niet bij interessante onderwerpen ben ingedeeld
9	Ik zou niet meer mee doen omdat het debat te rommelig verloopt
10	Ik zou niet meer mee doen omdat het debat te lang duurt
11	Ik zou niet meer mee doen omdat er niet goed naar de jongeren geluisterd wordt
12	Ik zou niet meer mee doen omdat.....
13	Ik zou wel weer mee doen omdat

B.10 Zou je iets willen veranderen aan de voorronde of het Nationale Jeugddebat?

- (je mag meerdere antwoorden omcirkelen)

1	Nee, ik ben er tevreden over
2	Ja, ik zou beter willen worden voorbereid (bijv. meer informatie over de onderwerpen)
3	Ja, er zouden meer verschillende soorten jongeren aan het debat of voorronde moeten deelnemen (bijvoorbeeld meer verschillende culturen, leeftijden, afkomstig van meer verschillende scholen of opleidingen)
4	Ja, er zou meer bekendheid aan het debat of de voorronde gegeven moeten worden
5	Ja, het debat zou meer concrete resultaten moeten opleveren
6	Ja, er moeten meer jongeren aan het debat kunnen deelnemen, bijvoorbeeld via internet of een enquête
7	Ja, een andere verandering namelijk:.....

B.11 Heb je iets gemerkt van het nakomen van de toezeggingen die de minister of de staatssecretaris heeft gedaan? (je mag meerdere antwoorden omcirkelen)

-

1	Nee, daar heb ik niets van gemerkt
2	Ja, ik heb hier een brief hierover ontvangen
3	Ja, via de media heb ik iets gehoord over veranderingen in het beleid die met de toezeggingen te maken hebben
4	Ja, ik heb dit gehoord via een andere deelnemer van het debat
5	Anders, namelijk:.....

B.12 Zou je andere jongeren aanraden om deel te nemen aan de voorronde of het Nationale Jeugddebat ?

1	Ja
2	Nee

Deel C Algemene vragen

C.1 Ben je een jongen of een meisje?

1	Ik ben een jongen
2	Ik ben een meisje

C.2 Hoe oud ben je?

Ik ben Jaar

C.3 Op welk soort school/opleiding zit je? (omcirkel één antwoord)

1	Basisschool
2	Praktijkonderwijs (SVO-LOM, SVO-MLK)
3	VMBO (MAVO, VBO)
4	HAVO
5	VWO
6	Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO)
7	Hoger Beroepsonderwijs (HBO)
8	Universiteit
9	Anders, namelijk

C.4 In welke groep/klas/jaar zit je?

Ik zit in groep/klas/ jaar

C.5 Ben je lid of neem je deel aan de volgende organisaties of activiteiten:

- (je mag meerdere antwoorden omcirkelen)

1	Jeugdraad
2	Jeugdorganisatie (bijv. Scouting)
3	Maatschappelijke jeugdorganisatie (bijv. jongerenafdeling van Greenpeace)
4	Politieke jongerenorganisatie (bijv. CDJA)
5	Levensbeschouwelijke jongerenorganisatie (bijv. de kerkjeugdvereniging)
6	Allochtone jongerenorganisatie (bijv. een Turkse jongerenorganisatie)

C.6 Wat is het geboorteland van je vader?

(omcirkel één antwoord)

1	Nederland
2	Marokko
3	Turkije
4	Suriname
5	Antillen/Aruba
6	overig
7	Niet bekend

Wat is het geboorteland van je moeder?

(omcirkel één antwoord)

1	Nederland
2	Marokko
3	Turkije
4	Suriname
5	Antillen/Aruba
6	overig
7	Niet bekend

BIJLAGE 2

Schaalanalyse (Mokkenschaal) politieke betrokkenheid jongeren

In hoofdstuk 3 is gebruik gemaakt van schaalanalyse voor Mokkenschalen (Mokken 1971) om de politieke betrokkenheid van de ondervraagde jongeren (zowel deelnemers NJD als niet-deelnemers) te meten. Voor een aantal items die te maken hebben met politiek vertrouwen, politieke participatie (intentie tot) en politieke interesse is getoetst of de items gezamenlijk één onderliggende dimensie vormen. Daarbij dient een item een minimale H-waarde (H_i) te hebben van 0.30 om opgenomen te kunnen worden in de schaal. De gegroepeerde items die ieder iets zeggen over één van de drie onderwerpen, dienen als groep ook een H-waarde te hebben die hoger is dan 0.30 (H).

Voor de vorming van de drie schalen zijn de antwoorden behorend bij elk item waar nodig gedichotomiseerd. Dit betekent dat de antwoordmogelijkheden zijn hergecodeerd tot twee antwoordcategorieën. De positieve antwoorden zijn samengebracht onder antwoordcategorie 1 en negatieve antwoorden vallen onder antwoordcategorie 0.

A. Politiek vertrouwen

Voor het onderdeel politiek vertrouwen is gebruik gemaakt van items uit de vraag A.6 uit de vragenlijst voor jongeren (zowel deelnemers als niet-deelnemers). Een aantal items uit deze vraag zijn weggelaten omdat zij een te zwakke samenhang bleken te hebben met de overige items. De vijf-puntsschaal is gedichotomiseerd. Antwoord 1, 2, en 3 zijn samengetrokken tot antwoordcategorie 1 en antwoordmogelijkheden 4 en 5 zijn opgegaan in antwoordcategorie 0.

Item	Proportie positieve antwoorden (1)	H_i
Mensen als ik hebben geen enkele invloed op wat de regering doet	0.48	0.34
Er stemmen zo veel mensen bij de verkiezingen, dat mijn stem er niet toe doet	0.52	0.35
Kamerleden bekommeren zich niet om de mening van mensen zoals ik	0.62	0.34
Tegen beter weten in beloven politici meer dan ze kunnen waarmaken	0.84	0.35
Schaal-coëfficiënt $H = 0.34$ Rho: 0.55		

B. Politieke participatie

Voor het onderdeel politieke participatie (of in ieder geval de intentie daartoe) is gebruik gemaakt van items uit de vraag A.8 uit de vragenlijst voor jongeren. Ook hier zijn een aantal items weggelaten omdat deze te weinig samenhang vertoonden met de overige items.

Dichotomisering bleek niet nodig (er waren maar twee keuzemogelijkheden). Antwoord-categorie 2 is alleen hergecodeerd tot code 0.

Item	Proportie positieve antwoorden (1)	H _i
Naar een lezing of discussiebijeenkomst over een politiek onderwerp gaan	0.36	0.51
Lid zijn van een (politieke) jongerenorganisatie	0.53	0.41
In een jeugdraad plaatsnemen in de gemeente	0.56	0.46
Deelnemen aan het Nationaal Jeugddebate	0.63	0.42
Deelnemen aan een debat voor jongeren in de gemeente	0.64	0.46
Praten met minister	0.71	0.42
Schaal-coëfficiënt H = 0.45 Rho: 0.78		

C. Politieke interesse

Voor het onderdeel politieke participatie (of in ieder geval de intentie daartoe) is gebruik gemaakt van items uit de vraag A.1, (deel van) A.2, A.3. en A7 uit de vragenlijst voor jongeren. Enkele vragen zijn gedichotomiseerd of hergecodeerd. Bij vraag A.1 is antwoord 1 hetzelfde gebleven terwijl antwoord 2,3, en 4 zijn samengetrokken zijn tot antwoordcategorie 0. Bij vraag A.2 bestaat antwoordcategorie 1 uit de antwoorden 1 en 2 en vormen 3,4, en 5 samen antwoord 0. Bij vraag A.3 heeft alleen hercodering plaatsgevonden: antwoord 2 is antwoordcategorie 0 geworden. Tot slot is vraag A.7 dichotoom gemaakt door antwoord 2, 3 en 4 samen te trekken tot antwoordcategorie 0.

Item	Proportie positieve antwoorden (1)	H _i
Hoe vaak lees je iets over politiek in de krant?	0.50	0.44
Als je in een gezelschap bent van mensen die aan het praten zijn over politieke onderwerpen, doe je dan meestal mee met het gesprek, luister je met belangstelling, luister je niet of heb je geen belangstelling?	0.61	0.43
Ben je geïnteresseerd in politieke onderwerpen?	0.65	0.49
Kijk je wel eens naar actualiteitenprogramma's?	0.75	0.45
Hoe vaak kijk je naar het journaal?	0.75	0.42
Schaal-coëfficiënt H = 0.45 Rho: 0.78		

BIJLAGE 3

Steekproef en weging steekproef gemeenten

Steekproef

Het totale bestand van gemeenten het CBS bevat 504 gemeenten. Omdat we in het onderzoek over gemeenten van verschillende omvang iets wilden zeggen, was het van belang om uit verschillende – vooraf vast te stellen – groottecategorieën voldoende gemeenten voor de interviews te selecteren. De gemeenten zijn verdeeld in vier groepen en vervolgens is uit elk van die groepen een steekproef getrokken:

1. De 25 gemeenten met meer dan 100.000 inwoners (“G25”): zijn allemaal benaderd
2. Uit de gemeenten met 50.000 tot 100.000 inwoners (“Groot”): 18 gemeenten
3. Uit de gemeenten met 20.000 tot 50.000 inwoners (“Middel”) : 17 gemeenten
4. Uit de gemeenten met minder dan 20.000 inwoners (“Klein”): 15 gemeenten

Weging steekproef gemeenten

Binnen de getrokken steekproef bleek dat de aantallen gemeenten binnen de verschillende groottecategorieën niet een juiste afspiegeling te vormen van de totale populatie. De kleine gemeenten bleken naar verhouding ondervertegenwoordigd te zijn. Daarom heeft een herweging plaatsgevonden.

In tabel A.1 wordt aangegeven met welke weegfactor de verschillende groottecategorieën teruggewogen zijn zodat de onderlinge verhouding hetzelfde is als in de totale populatie. De aantallen die in de tabellen in dit rapport over de gemeenten worden gepresenteerd, zijn dan ook gewogen aantallen.

Tabel A.1 Weging van de grootte categorieën gemeenten

Groottecategorie gemeenten	Weegfactor
G25	0.16
Groot	0,28
Middel	1.50
Klein	2.63

BIJLAGE 4**Itemlijst interview beleidsmedewerkers provincie en gemeenten met (I) en zonder (II) jeugdparticipatiebeleid****1 GEMEENTE EN PROVINCIE MET BELEID JEUGDPARTICIPATIE****A. JEUGDPARTICIPATIEBELEID**

- 1. Wat is uw functie binnen het jeugdparticipatiebeleid?**
- 2. Sinds wanneer is er binnen de gemeente/provincie sprake van jeugdparticipatiebeleid?**
 - a. Niet bekend
 - b. Sinds (jaartal invullen)
- 3. Wat was de aanleiding van dit beleid?**
 - a. Niet bekend
 - b. NJD
 - c. Vraag van jongeren zelf
 - d. Specifiek beleidsonderwerp
 - e. Landelijke (beleids)ontwikkelingen
 - f. Anders, namelijk.....
- 4. Wat zijn de doelstellingen tav jeugdparticipatie?**
 - a. Niet bekend
 - b. vergroten betrokkenheid jeugd op politiek
 - c. vergroten invloed jeugd op politiek
 - d. Laten aansluiten van de wensen van de jeugd op het beleid
 - e. Stimuleren van jeugdparticipatie in ruimere zin
 - f. Anders, namelijk.....
- 5. Welke activiteiten komen voort uit dit beleid?**
 - a. Jongereninformatiepunt starten
 - b. Opzetten jongerenorganisaties
 - c. Organiseren debat
 - d. Opzetten jeugdraad
 - e. Thema groepen oprichten (ook andere dan politieke)
 - f. Website voor jongeren
 - g. Anders, namelijk

B. HET NATIONAAL JEUGDDEBAT

- 6. Kent u het Nationaal Jeugddebat?**
 - a. Nee – einde interview
 - b. Ja

7. Sinds wanneer kent u het NJD?

- a. Niet bekend
- b. Sinds (jaartal invullen)

8. Hoe is de gemeente/provincie bekend geraakt met het NJD?

- a. Niet bekend
- b. Via de VNG
- c. Via de media, namelijk.....
- d. Brochure SNJD
- e. Anders, namelijk.....

9. Was uw gemeente/provincie bekend met het NJD voordat er sprake was van beleid op het gebied van jeugdparticipatie?

- a. Niet bekend
- b. Eerst bekend met NJD, daarna jeugdparticipatiebeleid
- c. Het jeugdparticipatiebeleid was er eerst, daarna bekend met NJD
- d. Bekendheid NJD en jeugdparticipatiebeleid waren er tegelijkertijd
- e. Anders, namelijk.....

10. Kunt u de doelstellingen van het NJD omschrijven?

(niet zelf noemen, respondent moet zelf aangeven)

11. Vindt u dat het NJD bijdraagt aan deze doelstellingen?

(Mits niet alle doelstellingen zijn genoemd, deze voorlezen aan de respondent)

- a. *Verkleinen van kloof tussen jeugd en politiek*
 - 1. nee
 - 2. matig
 - 3. ja
 - 4. weet niet
- b. *Vergroten van invloed van jeugd op de politiek*
 - 1. nee
 - 2. matig
 - 3. ja
 - 4. weet niet
- c. *Signaalfunctie: bevorderen de communicatie tussen de politici en de jeugd*
 - 1. nee
 - 2. matig
 - 3. ja
 - 4. weet niet
- d. *Demonstratiefunctie: debat geeft jeugd inzicht in het bedrijven van politiek*
 - 1. nee
 - 2. matig
 - 3. ja
 - 4. weet niet

e. *Voorbeeld-/ stimuleringsfunctie: stimuleren van interesse in politiek*

1. nee
2. matig
3. ja
4. weet niet

12. Vindt u andere vormen van jeugdparticipatie belangrijker dan het NJD?

- a. Nee: Waarom vindt u dat niet?
- b. Ja, namelijk,
 - Opzetten jeugdraad
 - Organiseren lokale debatten
 - Politici langs jongeren in de wijk of stad laten gaan
 - Lezingen of discussiebijeenkomsten over politieke onderwerpen organiseren
 - Jongeren mening laten geven over politieke onderwerpen via internet (een "poll")
 - Opzetten jongerenorganisaties maatschappelijke jeugdorganisatie (bijv. jongerenafdeling van Greenpeace)
 - Jongereninformatiepunt starten
 - Thema groepen oprichten (ook andere dan politieke)
 - Anders,....
- c. Welke doelen worden daarmee (beter) gediend?

13. Heeft uw gemeente/provincie (ooit) deelgenomen aan de voorronde van het NJD?

- a. Nee- *ga naar vraag 16*
- b. Ja, in (jaartal)

14. Wat was uw een rol bij het tot stand komen van het voorrondes?

- a. Geen
- b. De rol hield in:

15. Welke invloed heeft het organiseren van voorrondes gehad op het jeugdparticipatiebeleid?

- a. Geen
- b. Sneller van start gaan van het beleid
- c. Opdoen van ideeën
- d. Anders, namelijk.....

16. Bent u bekend met het handboek dat uitgegeven wordt door de Stichting NJD?

(=*handleiding voor het opzetten van lokaal jeugddebate*)

- a. Nee – *ga naar vraag 18*
- b. Ja

17. Heeft de gemeente/provincie gebruik gemaakt van het handboek van de stichting NJD?

- a. Nee: waarom niet?
- b. Ja

18. Indien u ooit een debat (lokaal of NJD) heeft georganiseerd: Is voor het organiseren van dit debat ondersteuning gezocht bij:

- a. *De Stichting NJD?*
 - i) Nee
 - ii) Ja, op welke manier?
 - (a) workshop van JP 2000+
 - (b) Anders, namelijk.....
- b. *Het lokale jeugdbeleid van de VNG?*
 - i) Nee
 - ii) Ja, op welke manier?
 - (a) het organiseren van themamiddagen,
 - (b) workshops gericht op jongerenparticipatie
 - (c) consultatietrajecten met adviseurs.
 - (d) Anders.....
- c. *Anders, namelijk...*

19. Wat vindt u van de volgende aspecten van het NJD:

- a. *Vindt u de samenstelling van de groep deelnemers voldoende gemengd?*

• Spreiding Culturen	Voldoende	Onvoldoende
• Spreiding Leeftijden	Voldoende	Onvoldoende
• Spreiding Opleidingsniveau	Voldoende	Onvoldoende
• Andere categorie:...	Voldoende	Onvoldoende
- b. *Wat vindt u van de onderwerpen die besproken worden?*
 1. Alleen interessant voor selecte groep jongeren
 2. Evenwichtig verdeeld qua interesse jongeren en politieke lading
 3. Anders, namelijk.....
- c. *Wat vindt u ervan dat binnen het debat gewerkt wordt met moties van jongeren en toezeggingen van de minister?*
 1. Levert teveel strijd op tussen jongeren en minister/staatssecretaris
 2. Is goed omdat het leidt tot concrete resultaten
 3. Anders, namelijk.....
- d. *Wat vindt u van de houding/opstelling van de jongeren tijdens het debat?*
 1. Positief
 2. Te negatief
 3. Anders, namelijk.....
- e. *Vindt u dat het NJD voldoende bekend is bij de jongeren?*
 1. Nee
 2. Ja
 3. Anders, namelijk.....

20. Welke suggesties heeft u voor eventuele aanpassingen in de vorm van het NJD?

- a. Werving en selectie
- b. Voorbereiding
- c. agendavorming
- d. Structuur debat zelf
- e. Moties/toezeggingen
- f. anders, namelijk...

21. Vindt u dat het NJD in de huidige vorm moet worden gecontinueerd?

- a. Nee, omdat.....
- b. Ja, want

2 GEMEENTE EN PROVINCIE ZONDER BELEID JEUGDPARTICIPATIE

A. ONTBREKEN JEUGDPARTICIPATIEBELEID

1. Zijn er wel plannen om jeugdparticipatiebeleid te gaan voeren?

- a. Ja, namelijk [jaartal]
- b. Nee, waarom niet?

B. HET NATIONAAL JEUGDDEBAT

2. Kent u het Nationaal Jeugddebate?

- c. Nee – einde interview
- d. Ja

3. Sinds wanneer kent u het NJD?

- a. Niet bekend
- b. Sinds (jaartal invullen)

4. Hoe is de gemeente/provincie bekend geraakt met het NJD?

- a. Niet bekend
- b. Via de VNG
- c. Via de media, namelijk.....
- d. Brochure SNJD
- e. Anders, namelijk.....

5. Kunt u de doelstellingen van het NJD omschrijven?

(niet zelf noemen, respondent moet zelf aangeven)

6. Vindt u dat het NJD bijdraagt aan deze doelstellingen?

(Mits niet alle doelstellingen zijn genoemd, deze voorlezen aan de respondent)

- a. Verkleinen van kloof tussen jeugd en politiek
 - 1. nee
 - 2. matig
 - 3. ja
 - 4. weet niet

b. *Vergroten van invloed van jeugd op de politiek*

1. nee
2. matig
3. ja
4. weet niet

c. *Signaalfunctie: bevorderen de communicatie tussen de politici en de jeugd*

1. nee
2. matig
3. ja
4. weet niet

d. *Demonstratiefunctie: debatten geven jeugd inzicht de bedrijven van politiek*

1. nee
2. matig
3. ja
4. weet niet

e. *Voorbeeld-/ stimuleringsfunctie: stimuleren van interesse in politiek*

1. nee
2. matig
3. ja
4. weet niet

7. Vindt u andere vormen van jeugdparticipatie belangrijker dan het NJD?

c. Nee: Waarom vindt u dat niet?

d. Ja, namelijk

- Opzetten jeugdraad
- Organiseren lokale debatten
- Politici langs jongeren in de wijk of stad laten gaan
- Lezingen of discussiebijeenkomsten over politieke onderwerpen organiseren
- Jongeren mening laten geven over politieke onderwerpen via internet (een "poll")
- Opzetten jongerenorganisaties maatschappelijke jeugdorganisatie (bijv. jongerenafdeling van Greenpeace)
- Jongereninformatiepunt starten
- Thema groepen oprichten (ook andere dan politieke)
- Anders,....

c. Welke doelen worden daarmee (beter) gediend?:

8. Heeft uw gemeente/provincie (ooit) deelgenomen aan de voorronde van het NJD?

a. Nee- ga naar vraag 10

b. Ja, in (jaartal)

9. Wat was uw een rol bij het tot stand komen van het voorrondes?

a. Geen

b. De rol hield in:

10. Bent u bekend met het handboek dat uitgegeven wordt door de Stichting NJD?
(=handleiding voor het opzetten van lokaal jeugddebate)

- a. Nee – ga naar vraag 12
- b. Ja

11. Heeft de gemeente/provincie gebruik gemaakt van het handboek van de Stichting NJD?

- a. Nee: waarom niet?
- b. Ja

12. Indien u ooit een debat (lokaal of NJD) heeft georganiseerd: Is voor het organiseren van dit debat ondersteuning gezocht bij:

- a. *De stichting NJD?*
 - i) Nee
 - ii) Ja, op welke manier?
 - (a) workshop van JP 2000+
 - (b) Anders, namelijk.....
- b. *Het lokale jeugdbeleid van de VNG?*
 - ii) Nee
 - iii) Ja, op welke manier?
 - (a) het organiseren van themamiddagen,
 - (b) workshops gericht op jongerenparticipatie
 - (c) consultatietrajecten met adviseurs.
 - (d) Anders.....
- d. *Anders, namelijk...*

13. Wat vindt u van de volgende aspecten van het NJD:

- a. *Vindt u de samenstelling van de groep deelnemers voldoende gemengd?*

• Spreiding Culturen	Voldoende	Onvoldoende
• Spreiding Leeftijden	Voldoende	Onvoldoende
• Spreiding Opleidingsniveau	Voldoende	Onvoldoende
• Andere categorie:...	Voldoende	Onvoldoende
- b. *Wat vindt u van de onderwerpen die besproken worden?*
 - 1. Alleen interessant voor selecte groep jongeren
 - 2. Evenwichtig verdeeld qua interesse jongeren en politieke lading
 - 3. Anders, namelijk.....
- c. *Wat vindt u ervan dat binnen het debat gewerkt wordt met moties van jongeren en toezeggingen van de minister?*
 - 1. Levert teveel strijd op tussen jongeren en minister/staatssecretaris
 - 2. Is goed omdat het leidt tot concrete resultaten
 - 3. Anders, namelijk.....

d. Wat vindt u van de houding/opstelling van de jongeren tijdens het debat?

1. Positief
2. Te negatief
3. Anders, namelijk.....

e. Vindt u dat het NJD voldoende bekend is bij de jongeren?

1. Nee
2. Ja
3. Anders, namelijk.....

14. Welke suggesties heeft u voor eventuele aanpassingen in de vorm van het NJD?

- a. Werving en selectie
- b. Voorbereiding
- c. agendavorming
- d. Structuur debat zelf
- e. Moties/toezeggingen
- f. anders, namelijk...

15. Vindt u dat het NJD in de huidige vorm moet worden gecontinueerd?

- a. Nee, omdat.....
- b. Ja, want

BIJLAGE 5

Itemlijst interview bewindslieden, kamerleden en voorzitter Tweede Kamer

Gespreksonderwerpen interview Nationaal Jeugddebat bewindslieden en kamerleden

1. Betrokkenheid bij nationaal jeugddebat: aanleiding, bekendheid vooraf?
2. Ervaringen tijdens de debatten
 - In welke sfeer verliepen de debatten? (gespannen, open, respectvol)
 - Hoe heeft u de inbreng van de jongeren, kamerleden en andere bewindslieden ervaren?
3. Draagt naar uw mening het NJD bij aan het verkleinen van de kloof tussen jeugd en politiek? Waarom wel/niet?
4. Draagt het NJD naar uw mening bij aan het vergroten van de invloed van jongeren? Waarom wel/niet? (aandachtspunt: toezeggingen gedaan in de debatten en het vervolg daarop)
5. Hoe beoordeelt u de huidige vorm van NJD? Aandachtspunten o.a. werving en selectie van jeugddeelnemers en bewindslieden, structuur van het debat
6. Welke suggesties heeft u voor eventuele aanpassingen in de vorm van het NJD? Waarom, welke doelstelling zou dat ten goede komen?
7. Hoe verhoudt het NJD zich tot andere vormen van jeugdparticipatie? Zijn andere participatievormen geschikter voor het vergroten van invloed van de jeugd en het ‘verkleinen van de kloof’?

Overzicht resultaten van zes jaar Nationaal Jeugddebat

Criminaliteit

<i>Jaar</i>	<i>Gevraagd</i>	<i>Toegezegd</i>	<i>Uitgevoerd</i>	<i>Verantwoordelijk ministerie</i>
1999	Maatregelen om te komen tot samenwerking tussen jongeren en politie	Korthals steunt wens beter persoonlijk contact tussen jeugd en politie	Jongeren bedenken vragen voor scholierenonderzoek; 'Verbetergroep' biedt minister advies aan gezag politie onder jongeren te herstellen	JUST
1999	Congres om beeldvorming jeugd in media te verbeteren	Korthals stelt faciliteiten beschikbaar en wacht plannen af	Jongeren kiezen voor beperkte conferentie met journalisten; Jongeren verbetergroep. Media krijgt geld voor speelfilm criminaliteit	JUST
2001	Leeftijd voor softdrugs gebruik omlaag naar 16 jaar en instellen keuringsdienst.	Er komt een keuringsdienst, maar wanneer is niet bekend. Korthals houdt een landelijk onderzoek over jongeren en softdrugsgebruik.	In oktober vond overleg plaats met vws en Justitie waarin leeftijdsgrens, onderzoek, kwaliteitscontrole en info voorziening werd toegelicht. 3 jj werden uitgenodigd voor internationale cannabisconferentie.	vws en JUST

Jongerenparticipatie

<i>Jaar</i>	<i>Gevraagd</i>	<i>Toegezegd</i>	<i>Uitgevoerd</i>	<i>Verantwoordelijk ministerie</i>
1996	Jongerenraad in elke gemeente	Terpstra vraagt gemeenten aandacht voor participatie Enquête onder jongerenraden; resultaten naar gemeenten	Brief is verstuurd St. Alexander heeft de succes- en faalfactoren onderzocht	vws
1996	Commissie om plannenvorming jongerenraden te beoordelen	vws wordt nieuw meldpunt hiervoor	Werd september 1997 DWINK (Dat Wil Ik Nou Kwijt) site, o.a. meldpunt voor jongerenraden	vws

1997	Gemeenten moeten met jongeren plannen maken voor opvang/bezigheden in buurten en wijken	Terpstra verwacht advies werkgroep; Eerst met jongeren bespreken, dan praten met VNG	Is JeugdNetwerk Nederland (JNN) geworden. Opgericht november 1999	vws
1999	Jongeren moeten zelf jeugdraad op kunnen richten	Vliegthart betreft NJD -jongeren bij opstellen nota jeugdparticipatie	September 1999 uitgevoerd; jongeren hebben veel kritiek conceptnota De nota is daarna ingetrokken	vws
1999	De staatssecretaris moet op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau overheden mogelijkheden geven dat op initiatief van jongeren jeugdraden kunnen worden ingesteld en gefaciliteerd. Aan jongeren zal voorlichting gegeven worden om op de hoogte te zijn van hun mogelijkheden tot het initiatief van een jeugdraad.	Vliegthart wil nog niets toezeggen, maar wil wel verder praten met de witte fractie over het instellen van een nationale jeugdraad	In het vervolggesprek wordt afgesproken op initiatief van de jongeren dat een projectgroep Nationaal Jeugdplatform wordt ingesteld om het draagvlak onder jongeren en de wensen en mogelijkheden in kaart te brengen. De projectgroep adviseert om een Nationale Jeugdraad in te stellen. Deze NJR is 23 juni 2002 opgericht en gaat ook voorlichting geven in samenwerking met JNN aan jongeren over de mogelijkheden tot het instellen van een lokale- of provinciale jeugdraad.	
1999	Jongerenraden in gemeenten uitnodigen bij maken bestemmingsplannen	Pronk wijst gemeenten erop jongeren uit te nodigen voor de inspraak over bestemmingsplannen	onbekend	VROM
1999	Jongeren moeten weten wat alternatieven zijn voor jongerenraad	vws stuurt gemeenten brief om jeugdraden aan te bevelen	Conceptbrief is, na bespreking met jongeren, verstuurd	vws
1999	idem	vws betreft jongeren bij verbeteren functioneren jeugdraden	Brief aan gemeenten verstuurd. November 1999 conferentie over coachen jongeren uit gemeenten. JNN voert verder uit.	vws
1999	idem	De Vries (v&w): plek voor jongeren op internetsite overheid	De Vries mocht dit niet, site is van Binnenlandse Zaken	v&w
2000	Bij volgende Nationale Jeugddebatten voldoende vertegenwoordiging uit het kabinet en de Kamer. Kabinet zorgt ervoor dat de aangenomen moties ook echt worden uitgevoerd.	Deze motie is met algemene stemmen aangenomen.	Ministers en staatssecretarissen zijn voor NJD 2001 voor het eerst uitgenodigd door kamervoorzitter Van Nieuwenhoven	Tweede Kamer

2000	Regering stelt een toetsingscommissie in naar leesbaarheid van ambtelijke stukken voor jongeren. Dit zal gestimuleerd worden door jaarlijkse prijzen.	Netelenbos voert de motie uit na de zomervakantie in 2000. Zij overlegt met IPO en VNG. Verder nodigt zij vijf jongeren uit om erover te praten. Campagne start in september 2000.	Team Alert (5 jongeren, geen NJD-deelnemers) voeren 1 jaar lang campagne om jongeren te laten nadenken over verkeers-(on)veiligheid. Uitvoering toetsingscommissie. onbekend.	v&w
2001	Landelijke campagne om jg te informeren over hun kansen en rechten om in eigen omgeving, school, buurt, vereniging, gemeente, zich vrijwillig in te zetten om inspraak te vergroten en te leren omgaan met democratische processen.	Via internet toepassen; Jeugdraad bij betrekken; wil dit met rode fractie nader uitwerken.	In juni overleg jongeren met Van Boxtel en Vliegenthart over manieren om jongeren te laten participeren. Volgend overleg in najaar 2001; heeft nog niet plaatsgevonden.	vws en BIZA

Leefomgeving

Jaar	Gevraagd	Toegezegd	Uitgevoerd	Verantwoordelijk ministerie
1996	Leuker en verplicht verkeersonderwijs	Met jongeren hierover praten	Traject opgezet, vervolg onbekend	v&w
1996	Oprichting Centraal Interactief Multimediacentrum voor Verkeerszaken	Mogelijkheden hiervoor (internetvorm nagaan)	Onbekend	v&w en oc&w
1999	Verplichte verkeer-, alcohol- en agressie voorlichting in onderwijs	Netelenbos (v&w) speelt vraag door aan oc&w	Niet nodig; najaar 1999 kwam nieuw onderwijspakket; oc&w is tegen verplichting	v&w
1999	(ongevraagd)	Voorlichtingsplan voor beginnende automobilisten	Jongeren zijn ingelicht en praatten mee op 13 juli 1999	v&w
1997	ov-kaart voor alle 12- tot 25-jarigen	Minister De Boer onderzoekt	Jongeren met vrom gesproken, geen vervolg	vrom
1999	Groene ruimte behouden. Bereikbare hangplekken en meer groen in de stad	Pronk schrijft gemeenten aanbeveling. Reacties op brief zijn binnen 3 maanden beschikbaar. De Jongeren betrekken bij 5 ^e nota ruimtelijke ordening	Brief is gestuurd. Pronk heeft er een notitie van gemaakt n.a.v. heeft NJMO overleg gehad met Pronk over 5 ^e nota RO.	vrom

Onderwijs

<i>Jaar</i>	<i>Gevraagd</i>	<i>Toegezegd</i>	<i>Uitgevoerd</i>	<i>Verantwoordelijk ministerie</i>
1996	Pakket maatregelen tegen pesten	Pestprotocol breder en bekender maken	Uitgevoerd	OC&W
1996	Docenten moeten beter omgaan met pestprobleem	Meer aandacht in opleiding en nascholing docenten. Aandacht voor sociale weerbaarheid in onderwijs.	Onbekend	OC&W
1997	Leerlingenraden verplicht stellen en bevoegdheden geven	Netelenbos voorziet scholen van LAKS brochure	Vanaf jan 1999 te krijgen via LAKS internetsite	OC&W
1999	Meer brede scholen in Nederland	Brief aan alle gemeenten om dat te stimuleren. Lokale organisaties attenderen op voordelen samenwerking. Belemmerende landelijke regels wegnemen.	Brief is verstuurd; daarnaast onderzoek naar brede schoolinitiatieven. Wordt aan gewerkt; ook veel lokale regelingen blijken belemmerend.	OC&W
1996	Richtlijnen voor computeronderwijs; meer computers	Minister nodigt jongeren uit mee te praten over plan	Onbekend	OC&W
1996	Bijscholing van medewerkers van scholen en instellingen	Minister vraagt hulp jongeren bij opstellen van richtlijnen voor basisvaardigheden	Jeugd sprak mee over informatietechnologie onderwijs en over implementatieplan	OC&W
2000	(Aankomende) leerkrachten moeten een verplicht vak omgangskunde krijgen om leerlingen norm- en waarden besef bij te brengen.	Adelmund ziet de motie als ondersteuning van haar beleid. Er is feitelijk niets toegezegd.	n.v.t.	OC&W
2001	Wettelijk geregeld inspraakorgaan (tweedefase raad) op alle middelbare scholen, dat zich bezighoudt met uitvoering 2e fase.	Wil ook met LAKS overleg over de wijze waarop inspraak geregeld zou moeten worden, ook op VMBO scholen.	Na overleg met alleen het LAKS (juni 2001) zou NJD bericht krijgen wanneer Adelmund zou praten met LAKS. NJD wacht nog op bericht.	OC&W

Samenleving

<i>Jaar</i>	<i>Gevraagd</i>	<i>Toegezegd</i>	<i>Uitgevoerd</i>	<i>Verantwoordelijk ministerie</i>
1996	Betere integratie van asielzoekers	Schmitz overweegt instellen jeugdpanels voor asielbeleid en jeugdcriminaliteit	Jongerenpanel JP2000+ doet aanbevelingen voor lokaal niveau	JUST
1996	Uitwisseling culturen genereert begrip	Gebruik stimuleren van lessenpakket	Lespakket op tenminste 500 scholen uitgezet. Er worden nog steeds pakketten nabesteld	JUST
1996	Aandacht geestelijke hulpverlening asielzoekers	Voorbereiding kleinschalige centra voor asielzoekers met ernstige problemen	Duizend woningen voor deze jongeren gerealiseerd	JUST
1996	Jongeren via onderwijs en media aanspreken op elkaars cultuur (Financiële) ondersteuning door lokale en rijksoverheid	Plan in rapport aan Tweede Kamer Jongeren in werkgroepen Jaar tegen Racisme (1997) Kamerlid Rouvet wil Kok enthousiasmeren voor anti-racisme-spotje	Werkgroepjes zijn gekomen, o.a. samengewerkt met "Racism Beat It"	BIZA
2000	Voor 2001 moet er in samenwerking met 'multiculturele jongeren' een Postbus 51 spotje tegen discriminatie gemaakt worden dat minimaal 2 x per jaar 1 x per dag op de TV wordt uitgezonden. Dit spotje moet continue geactualiseerd worden.	In mei gaat minister Van Boxtel met het communicatieplan naar de Kamer. Vliegthart zal met jongeren uit projectgroep Nationaal Jeugdplatform praten over deelname van meer allochtone jongeren bij dit platform.	Na drie intensieve brainstormsessies werd jongeren verteld dat er al eerder een dergelijk spotje was gemaakt.	BIZA

Sport

<i>Jaar</i>	<i>Gevraagd</i>	<i>Toegezegd</i>	<i>Uitgevoerd</i>	<i>Verantwoordelijk ministerie</i>
1995	Goedkopere activiteiten, met name voor armlastige jongeren; zelfde prijs in elke gemeente	Terpstra neemt voorstel sportknipkaart mee in een plan van de Stuurgroep Jeugd in Beweging	Stichting Jeugd In Beweging onderzoekt de lokale initiatieven sportknipkaarten	vws

